

TÖRTÉNELMI LAPOK.

Egyúttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsó-fejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnok-dobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, maros-vásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márczius 15-iki állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Mikós, Huszár Sándor br. Kóváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

SZERKESZTETTE:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye múzeum öre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György B.-Hunyadról: Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Beszterczéről: Csernátóni Gyula dr. Brassóból: Baráczy Sándor, Koós Ferencz. Budapestről: Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id. Degré Alajos, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr. Pulszky Ferencz, Reinr Zsigmond dr., Szinnyey József id., Tisza László, Tokaji László, Torma Károly, Csikszeredából: Benedek István. Deésről: Kádár József. Hidvégről: Nagy Sándor. K.-Vásárhelyről: Balogh Vendel dr. Kolozsvárról: Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesi Vilmos., Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lővei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Mayer János, Sebesi Samu, Szádeczky Lajos dr., Veress Endre. K., Weress Sándor. Lugosról: Dengi János dr., Maros-Bogátról: Tokaji Etelka. M.-Vásárhelyről: Imreh Sándor. Nagybányáról: Törökfalvi Pap Zsigmond. Nagysajórol: Sebestyén József. Nagyváradról: Hegyesi Márton. Nyiregyházáról: Krúdy Gyula. Sátoralja-Ujhelyről: Matolay Etele. Sepsi-Szent-Görgyéről: Várkonyi Endre. Székely-Udvarhelyről: Ugron Gábor, Vajda Emil dr. Székesfehérvárról: Éder József dr., Alsó-Szovát: Dézsi Mihály. Tordáról: Boibély György, Ferenczy Ferencz. Váczi: Fornét Kornél. Vizaknáról: Szentkatolnai Bakk Endre. Rajzoló munkatárs: Nagy Gyula tanár. Fényképező munkatársak: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán.

1893.

II. ÉVI FOLYAM.

28 képpel és 2 hasonmással.

KOLOZSVÁR.

„KÖZMŰVELŐDÉS“ IROD. ÉS MŰNYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Szegedi Napló. Köszönet, a melyben nincs köszönet (Orsz. honvédegység ügyében)	176
Székely József. A pesti fiatalság 1848. márcz. 15-én	57
XIX. Társas estély	234
Tenki Sándor. Részlet Budavár bevételéről	117
T—i. Országos honvédegység	83
Tóth Sándor. Budavár 1849. ostroma megkezdésének rövid története	118
Tr. Szabó Sámuel kutatása a Csányi levéltárban	85
Dr. Vajda Emil. Az Oceán halottjáról (Karády Ignác)	59
Veress Endre. Egy magyarországi halász levele emigráns öcséséhez a forradalom után	61
(V.) Jelentés és kérelem	85
Dálnoki Veres Sándor. Kolozs mezőváros a forradalom előtt és után	5
K. Weress Sándor. Rafi bácsi (Emlékezés Andrássy Pál Rafaelre) Arczképpel	62
Ujhegyi. Id. Bulla György ny. kir. jbiró 48-as honvédhadnagy életrajza	211
Üdvözlét Péchy Tamás elnökhöz	232
Zámbelli Lajos. Pöltenberg és a kápolnai csata (Felelet Klapka czáfolatára)	198, 205, 206

M á r c z i u s 15.

Alkalmi czikkek márcz. 15-iki díszszámunkból.

	Lap
Alapítvány honvédegélyezés — illetve márcz. 15-iki eszmék szobrára	40
Szentkatolnai Bakk Endre. Miért nem örvendenek a nemzetiségek márczius 15-ének s miért nincs nap reájuk hatással?	46
Degré Alajos. Zászló csere	47
Dr. Dengi János. Aforizma	47
Dr. Eder József „Az 1848-iki márczius Apotheozisa“	41
Harmath Lujza. Valami Petőfiről	48
Hentaller Lajos. Emelt fővel . . . !	48
Kalmár Antal. 1848. márczius 15-ike Budapesten	48
Kádár József. A magyar szabadság	49
Koós Ferencz Abból még nagy ember lesz. (Visszaemlékezés Klapkára). — Meddig éljen? (Epizód 1848. márcziusból) — Hol vannak a kétfejú sasok?	49
Kovács József. Kossuth fogadtatása az amerikai szabadság „bölcsojénél“	50
Dr. Márki Sándor. „Sajtó szabadságunk“	52
Törökfalvi Papp Zsigmond. Ó!	53
Sebestyén József. Petőfi és a szabadság	59
Szász Gerő. Az öreg honvéd. — Költemény.	57
Székely József. Emlékezet	57
Hogy ünnepelte meg Kossuth 1849. márczius 15-ét?	70
Tokaji Irma. Emlékezés a nagy napokra!	59
Ünnepélyek: Budapesten	78
Kolozsivárt: Az egyetemi ifjuság ünnepélye	79
A márcz. 15-iki bizottság ünnepélye	80
A bankett	80 és boríték.

Márczius 15-iki ünnepélyek: Abony, Abrudhánnya, Ada, Alberti Irsa 7. sz boríték — Aradon, 77. — Aranyos-Polyánán, 77. — Aszodon, 77. — Bakony-Tamis, Be-ztercezbánya, 77. — Brassó, 77. — Budapesten, 78, 79. — Czeglédén, 79. — Csátka, Csáktornyan, 79. — Csurgón, 79. — Debreczen, 79. — Décsen, Déván, 79. — Dobozon, 79. — Encsencs, Esztergom, Eperjes, Ermihályfalván, Felvinczen, 79. — Fiume, 78. — Főth, Füzes-Abony, Gyó ok, Gyöngyös, Győr, 78. — Hajdu-Szoboszló, Heves, 78. — Hétfalu, Hidalmás, 78. — Hódmező-Vásárhely, 78 — Homonna, Jász-Ladány, 78. — Kamaeca, Kecskemét, 78. — Kemencze Kis-Szeben, 78 — Komárom, Kraszna, Krizba, Kula, Kun-Félegyháza, Lippa, Losonc, Mármaros-Sziget, Maros-Vásárhely, Mindszent, Miskolcz, Nagybánya, Nagy-Becskegek, Nagy-Enyed, Nagy-Kanizsa, Nagy-Károly, Nagy-kikinda, Nagy-Körös, Nagy-Sajó, Nagyvárád, Nógrád, Nyitra, Ó-Kécske, Pankota, Páhi, Pálfa, Páris (a magyar egylet) Pécs, Pozsony, Radna, Salgótarján, Sepsi-Szt-György, Simontornya, Sopron, Szabadka, Szarvas, Szatmár, Szászrégen, Szeged, Szegszárd, Székely-Udvarhely, Szilágy-Cseh Szolnok, Szombathely, Temesvár, Torda, Torda-Szt-László, Torozkó. Törökbecse, Trencsén. Új-Malomsok, Újpest, Új-Szt-Anna, Újvidék, Ungvár, Vác, Veszprém, Zilah. — a boitékon.

Költemények, aforizmak és gondolatok.

Dr. Dengi Jánostól, 47. — Hentaller Lajostól, 48. — Imreh Sándortól, 48. — Kádár Józseftől, 49. — Dr. Márki Sándortól, 92. — T. Papp Zsigmondtól, 53. — Szász Gerőtől, 57. — Tokaji Irmától, 59.

V a s v á r i - i r o d a l o m.

Nagyobb czikkek.	Lap	Okmánytár.	Lap
Gyarmathy Zsigáné. A Vasvári Pál halála napja	145	Mikor jött Vasvári Erdélybe? (Okmány a Csányi levéltárból)	90
Hegyesi Márton. Ujabb adatok Vasvári Pál halálához	41, 67, 84	Vasvári csapatjainak 1849. május 5—6-iki csatája. — Dekker testvérek levele nyomán közli: Szabó Sámuel	92
Kuszkó István. Vasvári iratok a Csányi levéltárban	74		
„ „ „ Üdvözlét a Vasvári kör ünnepi közgyűlésének tagjaihoz	142	Levelezés.	
„ „ „ A Vasvári kör ünnepi közgyűlése	72	Emberbarát Gyaluból. A vasvári kirándulók egyik kauluzának (Török József erdőőr) halála	38
„ „ „ A Vasvári kör. I. évi jelentése	14 sz.	n. — Vasvári-kör közgyűlése	22
Lövey Klára. Egykoru jegyzet Vasvári előadásáról	68	Rákosi István. Adatok Vasváriról	12
Szabó Sámuel. Vasvári Pál sirjánál 1893. július 9-én	162	Szemlélt. A Vasvári-kör I. közgyűlése (képpel)	152, 154
(Tr.) Vasvári iratok kutatása a Csányi levéltárban.	85		

Különfélék

	Lap.
Adományok a Vasvári-émlék alapra	154
Emlék-alap gyűjtés	14 sz.
Felhívás a Vasvári kirándulásban való részvételre	12 sz.
Gyűjtstünk a Vasvári emlékre! (Felhívás)	14 sz.
Sebők Imre szintén Vasvári katona volt	13
Rákóczy csapatbeli honvéd (Popovits István)	164
Vasvári csoportjai	6 sz.
Vasvári katonáiból hányan élnek?	7

	Lap
Vasvári kirándulásra tájékoztató	8 sz.
Vasvári kör gyűlése	40, 99, 100, 140,
A Vasvári kör I. évi közgyűlésének képe	154
Vasvári Pál halála napja	164

Képek.

Részlet a Vasvári kirándulásból	149
A Vasvári-kör I. évi közgyűlésének képe	134

Okmánytár.

	Lap
Bem levele és proclamációja 1848. decz. 18-ról. Közli Szabó Sámuel	194, 203
Dekker testvérek (honv. tisztek) levelei édes-anyjukhoz a harcztérről	55
A Felső adománya a honvédeknek (a legfels. rendelet szövegei)	26
Görgey rehabilitálására vonatkozó jegyzőkönyv	174
„Hangulat“. Vers az elnyomatás korszakából (1850-ből)	1,2
Haynau alapítvány. — Aláírási ív. Hirdetmény	210
Kézdi-Vásárhely polgárságának üdvözlete Teleki Sándorhoz	67
Kossuth Lajos levele a budai honvédszoborról és Hencziről	196, 204
„Nemzeti dal“. Petőfi eredeti sajátkezű kézirat betűivel	45
Böngésző. Nemzeti dal és hatása (képpel)	44

	Lap
„Szabadság levél“. Kazinczy hadtest — Zsibói tőrparancsnokságtól 1849. augusztus 23-ról	42
A székelyföldi ágyuöntő vezetőinek és munkásainak arczképei és aláírásai Szabó Sámuel honv. tüzér főhadnagytól	34
Az oláhok garázdálkodása Kalotaszeg vidékén 1848 — 49-ben. (Egykoru följegyzés) Miháltz Elek valkói ref. paptól	219
Tánczrend az 1848. évi pesti törvényhallgatók tánczvigalmából	43
Vasvári Erdélybe jövele — a Csányi levéltár alapján közli: Szabó Sámuel	90
Változtatta-e Görgey ítéletét? Mezős László honv. századosra kimondott ítélet megváltoztatása	103

Irodalom.

	Lap
„Egy honvéd albuma“ (kárpáti Nagy Benőtől)	63
„Emlékeim az 1848 — 49. szabadságharc idejéből“. — Egressy Ákos hon. hadnagytól	132
A magyar emigránsok Törökországban 1848 — 1861. (Pap János emigráns nyomán kidolgozta Szalczér Sándor)	63
Az 56-ik honvédszászlóalj története 1848 — 49ben. (Irta Tóth Károly hon. hadn.)	99
„Pap-honvédek albuma“. Ismertetés és bírálat dr. Márki Sándortól	29, 30
„Petőfi-Muzeum“, (szerkeszti: dr. Csernátoni Gyula közreműködésével dr. Ferenczi Zoltán)	63

Különfélék.

	Lap.
Adatok a vakságból kigyógyult honvédről	24
Adoma Jellasich bevonulása idejéből	64
Adományok nyugtázása	16, 24
Adomány a kolozsvári honvédmenháza	22. sz.
Amerikában szobrot emelnek Kossuthnak	76
Az aradi várban elítéltek névsora	7
Az aradi 1849. febr. 8-án elesettek emléke	32
Az aradi utcai harcban elesett hősök sirja	156
Az aradi vértanúk albuma	164
Az „Aranykönyv“	7
Az „Aranykönyv“ nyugtázásai	184
Az április 15-én rendezendő társas estély	88
A branyiszközi fészület	164
Budavári honvédszobor és a hölgyek koszoruja	32
A budai honvédcrmek	140
A budai honvédszobor kismintája Kossuthnál	156
A budavári honvédemléket a magyar nők megkoszorúzzák	208
Damjanich emléke	140
Debreczeni honvédegylet ujjá alakulása	32
A debreczeni csata emléke	164
Egy adat Forró Elekről	224
Egy bajtárs öngyilkossági kísérlete	15
Edelsheim-Gyulay és a 48-as tábornokok	100
Eltűnt 48-as honvéd	140
Előfizetések nyugtázása	124
Előfizetőink czimszalagja	22. sz.
Emlékezzünk	124
Az ereklye-muzeum részére gyűjtéseknél követendő példa	100
Felakasztotta magát	22. sz.
Felhívás a budai honvédszobor leleplezése ügyében	16

Felhívás a „Történelmi Lapok“ márczius 15. ünnepi számának megszerzésére	31, 40
Fogyunk-e vagy szaporodunk?	224
Görgey Arthur iratainak deponálása	172
Gyűjtő könyvecskék beküldése	7
Gáspárits Márk emléke	140
Hogy szökött meg néhány honvéd Olaszországból?	63
Hogy menekedett meg Haller József az akasztófától?	148
Honvédek csontváza	100
Honvédek kéziratai	107
Honvéd-egyletek által 1867. óta felállított emléktárgyak albuma	76
Honvédképek az ereklye-muzeumban	15, 24
Honvédképek a tordai honvédegyletből	76
Honvéd-menedékház Kolozsvárt	22. sz.
Honvédek nyugdíja	148, 223
Honvédek nyugdíjának állami kezelése	223
A honvédek sorsának enyhítése	15
Honvéd-requiem és ünnepély a vizaknai elesettekért	40
Honvédszobor Nagyváradon	108
Honvédszobor Maros-Vásárhelyen	156
Honvédszobor Pápán	164
Honvédünnep Csernátfaluban, Kishegyesen, Tömösön	164
Honvédek vasuti jegyei	124
Az országos honvédegylésről	172
Kérelem a honv. egyletekhez, a honvéd ügyeket érintő iratok stb. közlése iránt	8
Kérelem emigránsainkhoz	24. sz.
Kérelem lapunk barátaihoz	107
Kegyület az öreg honvédekkel szemben	108
A kápolnai csata emlékünnep	132

	Lap		Lap
Klapka adoma	124	Razga Pál, a mártir	76
Klapka tábornok siremléke	208	Rózsa Sándor pisztolyai	76
A kis-hegyesi honvédelem	208	A szabadságharcz befolyása a magyar zsrnalisztika fejlődésére	64
Kik jelentek meg az ápril 8-iki gyűlésre	88	Szabadságharcz emléktárgyak muzeuma Aradon	87
A kolozsvári orsz. erekllye-muzeum gyűlése 99, 140,	156	A szabadságharcz zenéje	224
A kolozsvári honvéd-egylet nov. 27-iki gyűlése	223	Szabadságharczos emléke Nagyváradon	184
Kossuth látogatására alakuló társaság	87	Szegedi mozgalom az idei orsz honvéd-gyűlés érdekében	148
Kossuth Lajos nevenapja ünneplése	172	Szegény koldus honvédek!	100
Kossuth könyvtárának megvétele	223	Szegény honvédek érdekében az erdélyi nők	132
Kossuth amerikai arczképei	184	Székely küldöttség Kossuthnál	88
Kossuth meggyógyult.	24 sz	Színházi jegyek	224
Kossuth ünnep az erekllye-muzeum javára	17. sz.	Szobor Lebstück Mária nőhonvédnek	132
Kossuth szobra a nemzeti muzeumban	8	Tanulók mint a honvédek visszaemlékezéseinek följegyzői	64
Kossuth születésnapjára társas összejövetel	183	Teleki Sándor ezredes verse 1850-ből	108
Kossuth visszahonosítása	131, 132	Teleki Blanka rajza Kufstein váráról	184
Közlöny — 1848-iki — az erekllye muzeumnak	16	XVI. Társasestély	184
Követendő példa (egy 50 frtos alapítvány)	40	Tordai honvéd-egylet lobogója	16
Lapunk képvisellete az orsz. honvéd-gyűlésen	88	„Történelmi Lapok“ szerkesztősége : új évi üdvözllet megváltása	7
Lapunk mai és követező számaira	184	„Történelmi Lapok“ eladó példányai	16
Leővey Klára levele	184	„Történelmi Lapok“ a szegény honvédekért	100
Magyar számúzóttok lapja	8	„Történelmi lapok“ gyásza. A vizaknai emlékünnepen résztvevők nevei. — Czece János tbnok nővére inségben. — 1848—40. Történelmi tárca napló stb, a 24 sz. borítékán.	224
Meghívó a május 15 iki társas estélyre	108	„Történelmi Lapok“ képviselője a közgyűlésen	224
Mellékletet adunk	184	Ujabb adatok Budavár ostromához	140
Mi a közös teherviselés?	32	Uj munkatársak	87
Mikár Zsigmond a leleplezési idő ellen	124	A Vasvári-kör rendés gyűlése	99, 140
Mikár mint oláh katona	224	A váci csata évfordulója	156
Nők koszuja a budai honvédszoborra	224	Visszautasított „Történelmi Lapok“	31
A nemzeti-múzeum könyvtára	88	Zámbelli ezredesről	184
Október 1-én megjelenő számunk	183		
Öngyilkos 48-as honvéd	208		
Öreg honvédek ellátása	132		
Öreg honvédek kolduskenyéren	32		
Öreg honvédek a miniszterelnöknél	16		
Petőfi emlékszobor a segesvári csatatéren	75, 76, 156		

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Honvédek albuma.

	Lap		Lap
Andrássy Pál Rafael tábori lelkész 64. — Bay János honvédhadnagy 128. — Bene József honvéd gyutaecgyáros. — Bihari Sándor honvédfőhadnagy 137. — Boér János honv. tiszt 197. — Id. Bulla György honv. főhadnagy 208. — Gornisevitz Kelemen honv őrmester 128. — Vaşdi Gvosgyák Gábor honv. főhadnagy 19. — Györfi Pető százados 35. — Honvédek albuma: VIII., IX. X. és XI. csoport, összeállította az erekllye-muzeum öre, 18, 34, 128, 138. — Imreh Sándor, Mátyás-hnszár 35. — Inczedy Sámuel honv. ezredes 129. — Kalmár József honv. főhadnagy 128,		Klünglein József löporgyáros. 3. — Kovács András honv. ágyuszerelési oszt. vezető 3. — Krudy Gyula honv. százados 101. — Csernátoni Molnár Zsigmond honv. főhadnagy 35. — Kebelei Nagy Samu honv. százados 137. — Nedoroszték János honvéd 19. — Pais Antal honv. ágyukerekes 3. — Pap János, Szabó Sámuel tüzér-főhadnagy 51. — Szöllősy Sámuel honv. tüzemester 137. — Tóth József honvéd salétromgyáros 3. — Vassy Zsigmond honvéd 19. — Végh Bertalan honv. tábornokari ezredes.	

Honvédegyletek köréből.

	Lap
B. Gy. Adjunk segítyt öreg honvédeinknek	70
Az aradi honvédegylet határozata.	171
Bajai honvédegylet gyűlése	23
Beregmezei honvédegylet nyilatkozata	200
Biharmegye a szegény honvédekért	155
Brassói honvédegylet gyűlése	23
Brassómezei honvédegylet nyilatkozata	170
Brassói honv. egylet az orsz. honv. gyűlés hol tartása iránt	177
Sz. S. A budai szobor leleplezés és a honvédek segélyzési ügye	54, 109
Budavár bevétele részleteinek leirása abban részt vett honvédek által	85
A budai szobor leleplezésre vonatkozó szükséges tudni valók	103
A budai nagy ünnep	110
A Budán megjelent honvédek névsora	112
A budai honvédszobor története	112
A budai honvédszobor-leleplezésen tartott ünnepi beszéd	120
A budai honvédszobor-bizottság ülése	129
A buda-óbudai honvédegylet közgyűlése	155
A budai honvédegylet közgyűlése	172
A budai honvédszoborra honvédegyletek koszuja	176
A csanádmezei honvédegylet nyilatkozata az országos gyűlés tartása tárgyában	130
A debreczeni honvédegylet ujra alakulása	32

	Lap
Egy 48-as öreg honvéd, Felhívás a vizaknai ütközetben résztvett bajtársakhoz!	22, sz.
Egy huszár 48--49-ből. Fohász a honvédek jó szelleméhez!	179
A gyergyóalfalvi r. kath. templomban őrzött 1848—49-iki honvédlöbögő története (Benedek Istvántól)	105
A hajdukerületi honvédegyelet nyilatkozata	177
Haynau-alap	507
Hány szabadságharczi honvéd volt Kolozsmegyében	97
Három indítvány Szabó Sámuelről	192
Az a három indítvány (A honvédek segélyezési ügye) Koós Ferencztől	193
A hevesmegyei honvédegyeletből	178
Honvédgyűlés Szegeden	157
Honvédegyletek köréből	176
A honvédek segélyezési ügye. Irta Kuzskó István	9, 17, 25
A honvédszegélyező-egylet 1891. évi számadása. Nagy Páltól	220
A honvédek segélyezési ügyében. Csiba Gábor	163
Nedeczky István. Honvédszegélyezés	156
Honvédemlék Deesen Kádár Józseftől	221
A honvédegyelet közp. bizottságának ülése október 24-én	207
A honvédgyűlés hol legyen?	172
A honvédgyűlés elhalasztása	179
Honvédek koldulása Székesfehérvárt. Horváth Gábortól	180
Honvédek vasuti jegyei	180
A honvédszegélyezés körül mi a teendő? (K.)	133
Országos honvédgyűlés a budai szoborügyben	80
Országos honvédgyűlés	83
A honvédszobor leleplezéséről, Szabó Sámuelről	109
A honvédszobor koszorui	112
Honvédmenedékház Kolozsvárt — Szemléltől	104
Kecskeméti honvéd-egylet határozata	172
Kik adakoztak a budai honvédszoborra	206
Kolozsvári honvéd-egylet közgyűlése	97, 155, 169
Kolozsvári hölgyek koszoruja a budai honvédszoborra	103
Kolozsvári honvéd-egylet tagjainak számbavétele	104
Kolozsvári honvéd-egylet körirata	158
A kolozsvári és kolozsmegyei honvéd-egylet rendkívüli közgyűlése	179
A kolozsvári honvéd-egylet választmányi gyűlése	179
Koronázási adomány a honvédeknek	235
Központi választmány üléseinek a „Történelmi Lapok“ ban való közlését ajánlja Dr. Balogh Sándor honv. százados	9
A központi-bizottság átirata a kolozsvári honvédegyülethez	169
A központi-bizottság augusztus 22-iki ülése	169
A közp. segélyező-bizottság ellenőrzése	235
A kolozsvári honv. egyl. ismeretlen tagjai — Élnék-e?	12. 15. sz.
Látogatás a honvédménházban. Szemléltől	4
A névtelen szenvedők. Szabó Sámuelről	105
Nők adománya a szegény honvédeknek	155
A 48—49. honvédbajtársakhoz! Krúdy Gyulától	214
Az országos gyűlés ügye	180
A szabadkai honvéd-egylet nyilatkozata	177
A szabolcsmegyei honvéd-egylet nyilatkozata	171
A szeptember 2-iki orsz. honvéd közgyűlésre tett észrevételek	154
A székely ezredek pénze	235
A szolnoki csata hősnője (Schauerschütz Julia) nyomorban	30
Szó a három indítványhoz! Endrődi János h. századostól	22. sz.
Temetkezési segély a honvédeknek	235
„Történelmi Lapok“ szerkesztősége. Nyílt levél az orsz. honvéd-egylet központi bizottságának Budapestén	165
„ „ Nyilatkozat. Mikár Zsigmondhoz	181
A tordai honvédegyeletből	178
Az ungvári honvéd-egylet szervezkedése	200
Vagyontalanság mérve a honvédszegélyezésnél	235
A zentai honvéd-egylet 25 éves multja és új szervezkedése. Székfi György honv. főhadnagytól	70

L e v e l e z é s.

	Lap		Lap
<i>Borcsa Mihály.</i> Bácsfaluból	106	<i>Szlávik János.</i> Kutyfalváról	22
<i>Czecc János</i> tábornok Dél-Amerikából	65	<i>Tóth Jánostól.</i> Halasról (A honvédek kötelességeiről)	234
<i>Ego.</i> Segesvárról Haller J. gróf megmeneküléséről	139	<i>Urhegyi Gyulától.</i> Székesfehérvárról	199
<i>Kemény Mihály.</i> Makóról	106	<i>Válasz Kolozsvárról.</i> Czecc tábornok levelére (Kuzskó István)	66
Kik voltak a legfiatalabb honvédek	13, 14	<i>Weress Sándor.</i> Egy műkedvelő honvéd	14
<i>Koós Ferencz.</i> Brassóból	21, 22	<i>X. Y.</i> Brassóból	106
A szabadságharcz-szoborról a fővárosból	199		
<i>Székely József.</i> Budapestről	70		

Halálozások.

Lap.
 Allaga Imre (1848-iki kor. biztos) 163. — Almási Domokos (Mátyás-husár) 207. — Ledeni Ambrózi Mihály (honv. tiszt) 200. — Andrassy Pál Rafael (tábori lelkész) 39. — Anzelm Albert ezredes 236. — Ágoston Ferencz (tüzemester) 207. — Árvay László (h. százados) 182. — Balázs Zsigmond (honvéd) 131. — Balogh Károly (honvéd) 123. — Dr. Bak Ignác (48-49-iki hírlapíró) 148. — Baricz Ferencz (tizedes) 182. — Ludányi és Csomai Bay Bertalan (huszárörnagy) 208. — Nábai Bay Bertalan (honv. tiszt) 123. — Bencskó János (tiszthelyettes) 163. — Árkosi Benkő Elek (honv. hadn.) 7. — Laborfalvi Berde Mózes (1848-49-iki korm. biztos) 192. — Beretvás Farkas (Károlyi-husár főhadn.) 63. — Beszé-des Kálmán (honvéd) 123. — Gr. Bethlen Ferencz (hon. vadász) 86. — Bicsak Ferencz (közhonv.) 182. — Kavnai Bochandovits György (Lehel-husár főhadn.) 87. — Várbogyai Bogyai Lajos (honv. hadn.) 107. — Bronts János (nemzetőr-kapitány) 223. — Várbogyai Csepry Ferencz (honv. őrnagy) 208. — Nagygörényi Csizsár József (honv. alvadász) 86, 87. — Dercsényi Kálmán (honv. huszárszázados) 107. — Dessewffy Gyula (honv. husz. százados) 236. — Évva Károly (honv. hadnagy) 182. — Bereczki id. Farkas Ignác (honv. testőr-százados) 140. — Farkas Márton (huszárkapitány) 192. — Fehér Dénes (honvéd) 182. — Harai Fejér Elek (honv. főhadn.) 182. — Ferencz János (honvéd) 182. — Ferenczi János (honv. tizedes) 39. — Fiaba József (plébános) 223. — Forró Elek (honv. ezredes) 31. — Futó Sámuel (honv. száz.) 182. — Fülöp Sándor (honvéd) 182. — Gál Albert (honvéd) 182. — Győffy Sándor (főhadn.) 163. — György János (honv. tiz.) 182. — Gr. Haller Ferencz (őrnagy) 123. — Harsányi János közhonvéd 236. — Hichmann Károly (honv. tiszt) 14. — Csikszentiványi Horváth Sándor (honv. hadn.) 107. — Nagybányai Horthy Gyula (főhadn.) 182. — Jeddi Lajos (Mátyás-husár) 163. — Jenői Jeney István (Ugoesa volt vérbírája) 183. — Jóna Mihály (honv. hadn.) 15. — Jósika Julia, (Jósika Miklós emigr. neje) 163. — Kisvárdai Kálmán György (honv. százados) 208. — Alsó-és felső-kustányi Kelemen Pál (honv. főhadn.) 87. — Magyargyerő-monostori br. Kemény György (honv. őrzetű) 99. — Kisfaludi Mór (honv. huszár-alezredes) 163. — Kisemődi Ignác (honvéd) 182. — Sepsiszentgyörgyi és szemerjai Kovács Dénes (honv. hadn.) 236. — Kovács István (őrmester)

Lap
 182. — Kézdi-martonfalvi Kovács István (honv. százados-hadbíró) 87. — Kovács József (honv. hadn. 163. — Kölecséri János (honvéd) 131. — Kun Albert (honvéd) 7. — Laczkó György (hon. őrmester) 182. — László Miklós (honv. tiszt) 163. — Lehotkay Lajos (honv. tüzér) 183. — Lessler János (honv. tizedes) 140. — Légárd József (honvéd) 87. — Liszy István (honv. huszár-hadn.) 99. — Lükő Géza (honv. tiszt) 131. — Margitay Gyula (honv. főhadn.) 87. — Markovits Endre (honv. őrmester) 71. — Markovits István (honv. hadn.) 200. — Máté Ignác (honvéd) 182. — Mezősy László (honv. százados) 216. — Mészáros János (honv. tüzér) 182. — Mozyoróssy János (honvéd) 123. — Nagy Boldizsár (honv. főhadn.) 71. — Sarkadi Nagy Károly (honv. tüzér főhadn.) 192. — Nagy Sámuel (honv. hadn.) 192. — Nemesik Ferencz (tizedes) 14. — Németh István (honv. főhadn.) 236. — Id. Ilyefalvi Németh László (48-49-iki korm. biztos) 163. — Nikázy Dániel (honvéd) 14. — Ocskay Alajos (a 48-iki lengyel-magyar ügy buzgó munkása) 123. — Id. Papp Márton (honv. főhadn.) 163. — Pál Gergely (honvéd tizedes) 182. — Kézdi-polyáni Pál Albert (honvéd) 183. — Petró András (honvéd) 40. — Pérczy Antal (honvéd huszárszázados) 14. — Péter József (honvéd) 39. — Rancz Elek (honvéd) 182. — Reiner József (honv. törzsorvos) 200. — Dr. Reiner Zsigmond (honv. főorvos) 31. — Rimás-zombathy János (honv. huszár-főhadn.) 140. — Roediger Ármin (honv. főhadn.) 216. — Róth József (honv. hadn.) 183. — Rózsafy Mátyás (honv. tiszt) 131. — Rozsnyay Pál (honv. huszár-főhadn.) 140. — Satler Sámuel (honv. orvos) 14. — Sikó Péter (Mátyás-husár) 14. — Skultéty Pál (honvéd) 31. — Schaadt János (honv. orvos) 31. — Mezőtelegdi Tolegdi Mór Károly 236. — Menyői és jobbágyteleki Tolvaly Ferencz (honv. hadnagy) 131. — Tóth József (honv. hadn.) 140. — Tóth Sándor (honv. hadn.) 216. — Tóth-Katona János (honvéd) 87. — Trucker László (honv. őrmester) 140. — Urbányi János (honvéd) 107. — Vajkay Károly (honv. tiszt) 183. — Vass István (honv. százados) 31. — Vassy Zsigmond (honvéd) 148. — Várady Dániel (honv. százados) 71, 72. — Vári Dániel (honvéd) 87. — Vendrei (Aschermann) Ferencz (honv. ezredes) 148. — Id. rettegi Visky Samu (honv. hadn.) 124. — Vizner József (honvéd) 131. — Zalay József (honvéd) 123. lap. Zvarinyi Antal (honv. hadnagy) 236.

Kérdések és feleletek.

Kérdések:

	Lap
9. kérdés Natali Mátétól	24
10. kérdés Dekker Sándor törökbecsei kereskedő, két testvére: Nándor és János felől	64
11. kérdés. Mi lett Dézsy Sándorból és Szabados Dánielből	108
12. kérdés. Bartha János, honv. tizedesre ki emlékszik bajtársai közül?	164

Feleletek:

	Lap
9. kérdésre. Szerkesztőség Inczedy Sámuel vonatkozólag	24
10. kérdésre. Szentkatolnai Bakk Endre	64

Arcképek és rajzok.

	Lap
Allegorikus képa magyar szabadságharczról Olaszországból	64
Andrassy Pál, Rafael tábori lelkész	62
Bardócz Sándor, minorita az aradi vértanuk egyik gyóntatója	25
Bay János, honv. hadnagy	128
Pene József, gyutacsgyáros	3
Bihari Sándor, honv. főhadnagya	137
Boér János, honv. tiszt	197
Budai honvéd emlék	109
" " szobor leleplezése	113

	Lap
Id. Bulla György, honv. hadnagy	209
Csoportkép a honvédszobor leleplezésen résztvevőkből	128
Deési honvéd-émlék	217
Gornisevicz Kelemen, honv. őrmester	128
Vasdi Gvosgyák Gábor, honv. főhadn.	19
Győrfi Pető, honv. száz. z. alpar.	35
Imre Sándor, Mátyás huszár	35
Inczedy Sámuel, honv. ezredes	128
Kalmár József, honv. főhadnagya	128
Klünglein József, löporgyáros	3

	Lap		Lap
<i>Kossuth Lajos</i> fiai nevelőjük (Karády Ignác) társaságában	9	<i>Pap János</i> , honv. főhadnagy	191
<i>Kovács András</i> , honv. ágyuszerelési oszt. vezető	3	<i>Szabó Sámuel</i> , honv. tüzér-főhadnagy	128
<i>Krudy Gyula</i> , honv. százados	101	<i>Székelly József</i> , honv. tüzér hadn.	51
<i>Csernátoni Molnár Zsigmond</i> , honv. hadn.	35	<i>Szóllósy Sámuel</i> , honv. tüzmaster	137
<i>Kebelel Nagy Samu</i> , honv. százados	137	<i>Tóth József</i> , honv. salétromgyáros	3
<i>Nedoroszték János</i> , honvéd	19	<i>Turóczi Mózes</i> , százados, ágyugyár vezető	3
<i>Pais Antal</i> , honv. ágyu kerekos	3	<i>Vassy Zsigmond</i> , honvéd	19
		<i>Végh Bertalan</i> , honv. ezredes	128

Október 6-ika.

(Gyászisteni tiszteletek és ünnepélyek.)

Aradon. — Budapesten. — Hódmező-Vásárhelyt — Kolozsvárt. — Miskolczon — Nagyváradon. — Pozsonyban. — Szabadkán. — Szegeden, 198, 199. lap.

Szemle.

	Lap
Egy év. lelkes fogsága és élményei a szabadságharcból. Irta Melczér Gyula	200
Egy magyar hadvezér mint kemikus. (Görgei). Budapesti Szemle	147, 148
Egy névtelen hős. Rozsnyay Pál naplótöredékei	147
Erdély Történelme 1850—1867-ig. Irta Ürmössy Lajos	222
Görgey Arthur és a budavári honvédszoborról. Hegyesi Márton	164
Hegyesi Márton észrevételei Ujhegyi Béla „Budavár keletkezése és hadtörténeti multja“ című könyvére	129, 130
Honvéd családja. (Kép a szabadságharcból)	147
Hóra és társának elfogatása. (Oláhból: Kovács Gyárfás)	164
„Komárom hőse“ (Dr. Vajda Emiltől)	164
„Az 1848—49. magyar szabadságharc története“ cz. munkára előfizetést hirdet Gracza György szerkesztő	222
„Az 1848—49. magyar szabadságharc története“ cz. munkára előfizetést hirdet Gracza György szerkesztő	236
„Az 1848—49. magyar szabadságharc története“ cz. munkára előfizetést hirdet Gracza György szerkesztő	200
Megemlékezés Kossuth névnapja alkalmából (Független Néplap)	164
Orosz hadjárat 1848—49-ben. (Lichutin M. D. orosz tiszt naplójából, fordította: Podhorszky László	147
Paget Jánosról életrajzot közöl Kovács János	147
Rózsfay Mátyás emigránsról visszaemlékezés id. SzinnyeyJózseftől	174
Vasvári mint író. Irta Papp Károly (Erdélyi Híradó)	174

Ereklye-múzeum.

Honvédek az ereklye-múzeumban. 15, 24. — Köszönet. 15. — —ó. Az ereklye-múzeum IX. társas estélye-23. — Kolozsvári orsz. ereklye-múzeum fejlődése. 33, 38. — X. Társas estély. 39. — XI. Társas estély. 75. — Kossuth látogatására társaság alakul az ereklye-múzeum tagjaiból. 87. — —ó. XII. Társas estély. 96. — Kolozsvári orsz. ereklye-múzeum havi gyűlése. 99. — Szemlélő. XIII. Társas estély. 121. — XIV. Társas estély. 150. — XV. Társas estély (boritékon). A kolozsvári orsz. ereklye-múzeum gyűlése. 156. — XVI. Társas estély 184. — —ó. XVII. Társas estély. 190. — XVIII. Társas estély. 221. lap. XIX. Társas estély.

L. A. Üdvözet a fővárosból a kolozsvári orsz. ereklye-múzeum fejlődéséhez. 33, 34. — Üdvözlő sürgöny az aradi ereklye-múzeum megnyitása alkalmából. 74.

Adományok a múzeumnak.

A kolozsvári országos 1848—49. ereklye-múzeumnak tett adománytárgyak felsorolása és nyugtázása a lapok boritékain eszközöltetett, míg a pénzbeli adományok az „Aranykönyv“ 57—191. lapjain vannak névszerint kitüntetve.

Szerkesztői üzenetek.

A lapra, a márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és a Vasvári-körre valamint az ereklye-múzeumra vonatkozó közérdekű értesítések 8, 32, 64, 76, 77, 88, 100, 108, 132.
a legnagyobb rész, térszúke miatt, a lapok boritékain
s az 1848—49. orsz. ereklye-múzeum „Aranykönyv“-ének 47—191. lapjain.

Kiadóhivatali üzenetek.

Előfizetési pénzek, lapok reklamálása, adományok stb. tárgyában, minden lap boritékán,

Összeállította: Erdősi György.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

A Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklje-muzeum, Abony városi, alsó-fejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, brassói, belső-szolnokmegyei, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, maros-vásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletek s a kolozsvári márczius 15. állandó bizottság hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Inezedy Sámuel nyug. ezredes elnök, Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes alelnökök, Esterhazy Miguel gr., Fináli Henrik dr., Gáman Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br., Kóváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szász Gerő, Szabó Sámuel.

SZERKESZTETTE ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklje-muzeum őre.

RENDES MUNKATARSAK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné. **Beszterczéről:** Csernátóni Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Koós Ferencz. **Bpestről:** Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id., Degré Alajos, Gelich Richárd, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr., Pulszky Ferencz, Szász Róbert, Szinnyey József id., Tisza László, Torma Károly. **Deésről:** Kádár József. **K-Vásárhelyről:** Balogh Vendel dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesy Vilmos, Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Lővei Klára, Magyar Mihály, Máyer János, Sebesi Samu, Veress Endre. **Losoncziól:** Kovács Sándor. **Lugosról:** Dengi János dr. **M-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökfalvi Pap Zsigmond. **Nagy-Sajórol:** Sebestyén József. **Nagyváradról:** Hegyesi Márton. **Nyiregyházáról:** Krudy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matolay Etele. **Szamosujvárról:** Mártonffy Lajos dr. **Sepsi-Szentgyörgyről:** Várkonyi Endre. **Székely-Udvarhelyről:** Ugron Gábor, Vajda Emil dr. **Tordáról:** Borbély György. **Vizaknáról:** Szentkatolnai Bakk Endre.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Ereklje-Muzeum helyiségében.

(Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetések is adhatnak fel a kihordónál vagy pedig Böckel Károly főfői s a Közművelődés-nyomda beltorda-utcai üzletében.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Ára negyedévre 1 f t. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. Díszes borítékban kötve az I. évfolyam 4-frt-80 krért.

TARTALOM:

A legelső hadserg. (K.)	Oldal	1
Okmánytár:		
Hangnlat, 1850, Nagy Lajostól.		1-2
A székelyföldi ágyúöntő-műhely 1848-49-ben. (Képpel.) Írta: Szabó Sámuel, volt tüzér főhadnagy.		2-3-4
Tárcza:		
A „Félistenek“ menedékháza. (A budapesti honvédmén- ház.) Szemlélő.		4-5
Kolozs mezőváros a forradalom alatt és után. Felvilágosi- tás a Szabadságharcunk cz. könyv 300 és 320-ik lapjára. Közlő: Dálnoki Veres Sándor ígyvéd.		5-6
A vizaknai csatában megsebesültek szállító-csapatjának elfogatása. (Vége köv.) Közlő: Kádár József.		6-7
Halálozások:		
Árkosi Benkő Elek. — Kun Albert.		7
Különfélék:		
Az aradi várban elítéltek névsora. — Ujévi üdvözlét megváltás. — A gyűjtő-könyvecskék szíves beküldé- sére kéretnek — „Aranykönyv“. — Vasvári kato- nából hányan élnek? — Kérelem a honvéd-egyle- tekhez és a fővárosban levő központi bizottsághoz. Kossuth szobra a nemzeti muzeumban. — Magyar száműzöttek lapja.		7-8
Szerk. üzenetek		8

előfizetők, hogy az elmaradt példányokat esetről-esetre 14 napon belül szíveskedjenek reklamálni. A reklamációt kérjük a postán *bérmertve* kapható reklamáló lappal teljesíteni, mert a lapok mindannyiszor a postán vesznek el és a hivatalos reklamáció után a továbbítás és kézbesítés körül nagyobb figyelemmel járnak el a postahivatalok.

Eladó példányok. Az 1848-49. Történelmi Lapok egyes számai a 2. 3. 19. 20. számok kivételével példányonként 5 kr-ért megrendelhető, ha legalább 5 példányra tétetik megrendelés, mindaddig, míg a készlet tart. Az 1892. egész évfolyam tartalom-jegyzékkel ellátva és díszesen bekötve, 4 irt 80 kr. ellenében bérmertve küldetik meg.

Az ereklye-muzeum részére kérünk **czigaretta-hüvely papír-skatulyákat** minél nagyobb mennyiségben Kolozsvárról adományozni.

Az 1848-49. Tört. Lapokra előfizettek egész évre:

1892-re.

(Folytatás)

Antal Sándor. **C**sáky Lajos, Csiszér Gábor, Csefalvi Alajos. **D**eésy Albert. **K**ertész Mór. **L**önhárt Ferencz, Lakatos Péter. **M**áthé Pál, Magy. polg. kör Brassó. **S**zikszay Lajos, Széles Géza, Szubányi Ferencz. **V**inczenti Nándor. **Z**öldy Dániel.

1893-ra.

Antos János. **G**r. **C**sáky Kálmán, Czabics József. **F**ényes Gyula. **F**ialla Lajos. Bukarest, 5 frt. **P**ápay Sándor, PéterImre, Perno Ignác. **S**zentesi takarékpénztár, Sopron-megye pénztári hivatala. **T**ársalkodó-egylet M.-Ludas. **V**áradí Lajos.

(Folytatjuk.)

Egy intelligens, özvegy öreg ur keres teljes ellátást valamely jó családnál. Ajánlatok a kiadóhivatalba intézendők.

Kiadóhivatali üzenetek.

Bekötési táblák a Történelmi Lapok ez évi folyamának bekötésére darabonként 80 krral megrendelhető a kiadóhivaltól. A bekötési tábla díszes kiállítással angol vászon kötésben ez első évfolyamra piros színben készül. A második évfolyam táblája fehér, a harmadik pedig zöld lesz. A megrendelés utalványon az előfizetési pénz beküldése alkalmával történhetik.

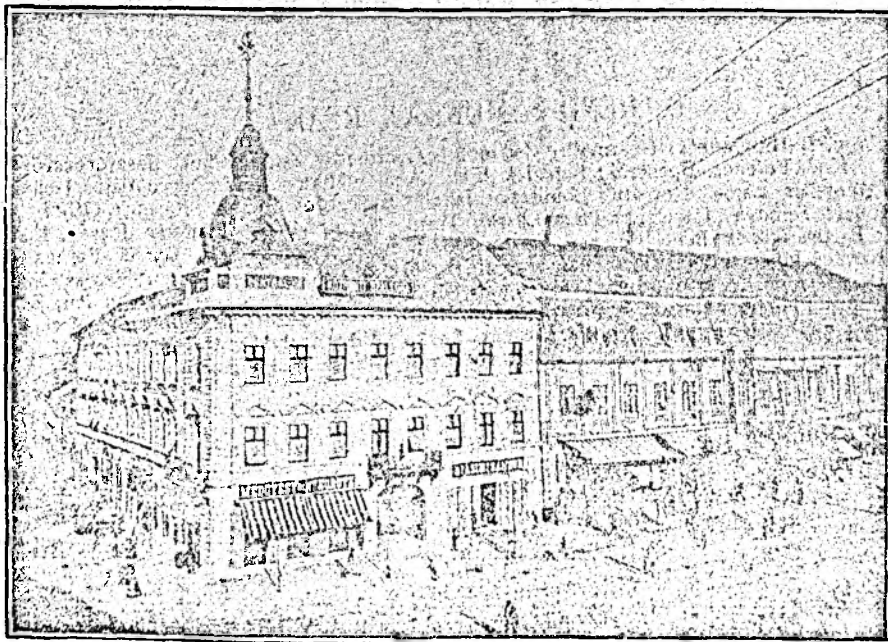
Reklamációk újévtől kezdve a lap megjelenésétől számítva 14 napon belül teendők.

Reklamáció. Lapunkat a kiadóhivatal a szerkesztőséggel egyetértőleg a jövő évtől kezdve lehetőleg pontos időben kívánja megjelentetni. Felkéretnek a t

NAGY GÁBOR

Központi szállodája, étterme és kávéháza

KOLOZSVÁRT,

a Bánffy-palota mellett, a város központján, 36 utczára nyíló szoba a legmodernebb, egészen új berendezéssel, kilátással a főtérrre, a goth székesegyházra és három főutczára.

Telephon összeköttetés. Társas- és magánkocsi-közlekedés minden vonathoz.

Mérsékelt szoba-árak. Minden szobában áriegyzék. Tisztaság és pontos szolgáltat-ra kiváló gond van fordítva. Kávéház, nyári és téli étkező helyiségek. Nagy díszterem, mely hálok, társas étkezések, felolvasások és hangversenyek tartására alkalmas.

Utazóknak a legkényelmesebb lakás.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felelős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lapszellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-muz. őre czímére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A legelső hadsereg.

Kolozsvár, 1892. jan. 1.

(K.) Ki nem olvasott legendákat a magyar hadak útjáról? Ki nem hallotta azt, hogy a magyar leventék sirjokból keltek ki, egyesült lelkük testükkel és mint égi tünemények megjelentek a fellegek között, hogy üdözzék s hogy szétverjék azokat, a kik bántani merészelék a magyart?

Jézus Krisztusnak a tanítása, a bölcsellete volt az a lángoló felleg, a melyre lábait helyezte akkor, a mikor a menybe ment. A magyar hadaknak csodával határos hősi tetteik voltak azok a lángoló fellegek, a melyek között, a sirból kikelve, a hadak útján megjelentek, hogy elleneinket elkeressék. Ezekből fonódott fejeik fölé glória, az emlékezet és a dicsőség fényőve.

A magyar hadak hősiessége, halált megvetése, csodával határos tettei, összetartása, az ellenség tiszteletét és csodálatát vivta ki mindig s a föld összes népeinek hadseregei között az első helyre emelte a magyart.

Ezek között az elsők között is *legelső helyen áll* az 1848—49-ben küzdött nemzeti hadsereg. Megmutatták ezt „*Világos*“-ig nap-nap után s megmutatják ezt még ma is negyvennégy év után.

Tavaly a hívó szóra ismét lelkesen tömörültek azok, a kik ifju kebellet, dús fürtökkel, aczél izmokkal álltak egykor a zászló alá, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség jelszavaival küzdjenek. Ma ősz fürtökkel de azért ifju szívekkel ismét együtt vannak a *jobbak* és az *igazi* honvédek zászlónk alatt, hogy a mely napokért egykor a vérüket ontották, életüket kockáztatták, azoknak ma a történelmét szolgálják lelkesen.

Az elsők elsőiből válogatott hadsereg ez ismét, a melyik lelkesedik és cselekszik.

Ez a lelkesedés annyira mesterkéletlen és annyira benső ösztön által sugalt, hogy az a szegény honvéd, a ki ma, öregségére, mint napszámos, mezsei munkával keresi a mindennapiját, a sovány napszám-béréből hónapról-hónapra megtakarítgatja azt a pár forintot s mikor együtt van, a legelső vasárnap, öreg betűivel levelet ír, hogy ő is kifejezhesse, a mit gondol és érez s beküldi megtakarított filléreit, hogy azért cserébe olvashassa bajtársai visszaemlékezéseit. Lelkesítő

és buzdító a szerkesztő bizottaág előtt, a hazaszeretnek, a történelmünk összegyűjtése és tisztázása iránti támogatásnak ez a nyilvánulása azért, mert hiszen, sem a hazaszeretet, sem a közügyekben való részvétel nem a gazdagok, nem a magas polczon állók kiváltsága, hanem részt kérhet és részt vehet abból magának mindenki, szegény és gazdag egyaránt.

Megszivlelendő és a bajtársi támogatást jellemző dolog az is, hogy a tehetősebb honvédek közül nem egy módját ejtette, hogy a maga költőségére járassa szegényebb sorsu bajtársának lapunkat, hogy ennek ne legyen a szegénysége ok a szellemi kapcsolat megszakítására.

Legszebb az, hogy a sir szélén álló s elköltöző bajtársak némelyike, mint örökséget hagyta hátra, fia, leánya, rokonának lapunk további gondozását s azt, hogy a hagyatékában maradó emlékek, jegyzetek, ereklyék megőrzés, a történelem számára leendő feldolgozás végett lapunkhoz s az igazságos király: Mátyás születési házában a jövő nemzedékek által is kegyelettel ápolts muzeumba jussanak.

Mindez örömmel tölt el minden szívet s lelkesít a munkára, mert az látszik belőle, hogy meg-meg ujul a fellegek között a hadak útja s még az elköltöző bajtársak is vissza-vissza térnek s megjelennek, hogy hazánk legszebb korszakának emlékeire egy-egy újabb fénysugarat árásszanak.

Okmánytár.

Hangulat.

1850.

I.

Itt a pohár, mit kívánjak?
Adjon Isten háborút!
Nem kell nekünk a békeesség,
Hol kormányon nincs Kossuth.

Nem kell nekünk a békeesség
Az osztráktól sohase;
Szebb az osztrák-békeességnél
A fegyverek dörgése.

Jönni is kell még egy harcznak,
Ércző-menkö-csapásnak,
Szélvésznek, zúgó viharnak,
Vérhullás- és csillagnak . . .

Jönni kell még egy nagy harcznak,
— Minden magyar azt hiszi —
Mely a földet, a világot
A gazoktól megsepri . . .

Itt a pohár! mit kívánjak?
Adjon Isten háborút!
Nem kell nekünk a békeesség,
Ha kormányon nincs Kossuth.

II.

Zöld a mező, zöld a bokor levele . . .
Megette a sorozást a tótfene;
A hol magyar s a magyarban van lélek,
Megölheti az osztrákot a méreg . . .

Elbírnam még azt a kardot, a puskát,
Érezte már az osztrák karom súlyát;
Honvéd voltam s a honvédnak fegyverét
A szolgaság bérenczei rettegék.

De nem leszek ily időben katona,
Az osztráknak vak eszköze nem soha,
A hazáért, szabadságért küzdöttem,
Hogy emelném most ellenök fegyverem!

Mig az Isten visszahozza Kossuthot,
Találók majd menedéket, kibuvót,
Leszek inkább hegyi tolvaj, vad zsvány,
Mint az osztrák hadseregben kapitány.

Zöld a mező, zöld a bokor levele,
Megette a sorozást a tótfene . . .
A hol magyar s a magyarban van lélek,
Megölheti az osztrákot a méreg.*)

Nagy Lajos.

A székelyföldi ágyu-öntőműhely 1848 - 49-ben.

Pestről, Windischgrätz serege elől, a magyarok 1849. újévkor vonultak ki. (Hóban, hidegben gázolták át az Alföldet.) A tartalék tüzérseget a nagyváradi várba telepítették; itt tanították, gyakorolták be őket, s küldötték szükség szerint a működő hadtestekhez.

Márcz. 10-ike tájt egy hadnagy, (Pap Sándor) vezetése alatt két ágyu személyzetre való tüzér legénységet indítottak Erdélyben, Kézdi-Vásárhelyre. Ezek közt jutottam Háromszékre én is.

Szeben bevételét Kolozsvárt tudtuk meg. A zavargó vidékek kikerülése végett Marosszék és Udvarhely felé küldtek Csik-Szeredába. Jól emlékszem, hogy márcz. 19-ike körül keltünk át a Hargitán s a homoródi fűrdőről Oláhfaluba menet, nagy hózivatar ért utól, melyen alig birtunk keresztül törtetni.

Csikből végre berukkoltunk Kézdi-Vásárhelyre. Itt a kis-katonák nevelő-intézetébe, a *Stifbe* szállásoltak el s ide gyűjtötték össze az ifjú székely ujonczokat, kiket nekünk ki kellett tanítani szolgálatra, a Gábor Áron gyárából kikerülő ágyuk mellé.

Bizony volt közöttük 16—18 éves legényke akárhány; kiket szüleiik könyezve hagytak nálunk, de azért vidám, kedélyes élet uralkodott közöttünk mindig.

Nevetve, játszva tanulták meg az öntőműhelyből kikerülő és gyorsan felszerelt gyalog és lovas ágyuk mellett a szolgálatot; időnként czélt lőttünk künn a mezőn, vagy töltényeket készítettünk ágyuba és gyalog fegyvereknek is. Ezekhez a szükséges apró készülékeket mi készítettük emlékezetből, úgy miként Pesten az Új-épület közelében működő tölténygyárakban tanítottak volt rá.

Kézdi-Vásárhely akkor is oly szűk helyre összeszorult város volt, mint most. Telkei apró kis szeletekre szedelve, melyekre csak keskeny bejáró ösvényeken lehetett bejutni. Emlékezet után mondom, (mert 49. óta

*) Lapunk kitünő barátja ezt az akkori keletti s az 1850. év hangulatát festő versét a Kossuth ünnepi számra küldötte volt még be. Technikai okok a már akkor kiszedett verset kiszorították, azért közöljük csak most.

csak egyszer jártam ott 28 évvel ezelőtt) hogy Sepsi-Szentgyörgy felé vezető főutczájának balkézre eső (keleti) során feküdt az a kis telek, melyen az ágyukat öntötték.

Turóczi Mózes uram vezette, egy barátságos képű, nyájas székely ember; mesterségére egyszerű rézműves, de tehetséges, ügyes ember, kinek Gábor Áron után legtöbb érdeme van a székely ágyuk készítése körül; ők tették lehetővé, hogy a Székelyföld magára hagyatva, 48—49. telén védelmi harczot folytasson, s magát fenntarthassa, míg Bem csapatai segítségére érkeztek. Háromszék felszabadulása után Gábor Áron a magyar kormánytól tüzér-örnagyi, Turóczi Mózes százados rangot kapott.

Az udvar, mely ágyuöntő települ szolgált négy-szögletű: 6 ölnél nem szélesebb, 10—12 öl hosszú, ke-reken beépítve egyszerű földszintes házakkal és nyitott oldalú felszerekkel, színekkel.

Az öntő-gödör a telek éjszaki büttijéhez támaszkodott egyik végével, mellette a katlan, melyben a falukról kapott harangokat olvasztották. Legnagyobb gondot az okozott, hogy fúrógép nem lévén, az ágyut lyukasra kellett önteni.

Megkészült a forma, két egymásra fektetett ládában, agyagból mintázva. Ennek már most kellős közepén, tengely formán egy lányi vastag agyag-kolbászt nyújtóztattak végig, melyet öntéskor az olvadt érc körülfogott.

Szája felől könnyű volt azt a tengelyt megtámasztani, de az ágyu feneké felől valami erősség kellett neki, a mi szilárdul egy helyben tartsa, hogy el ne mozduljon s az ágyu lyuka ferdén ne essék.

Készítettek hát, találékony észszel egy villa, vagy karika forma kovácsolt vasdarabot, melynek nyele, alól, függélyesen volt megerősítve. Arról lehet tehát biztosan megismerni Turóczi uraméknak minden ágyuját, ha még volna valahol elhanyagolva belőle, hogy az ágyu feneké táján ezt a beleöntött vasdarabot meg lehet találni, mely letisztogatás után kívülről is jól látszott.

Nó hát ebben a szegényes kis műhelyben öntöttek összesen 60—70 darab ágyut, tudtomra csak 3 és 6 fontosokat, nagyobbakat nem.

Orök dicsősége hazánk önvédelmi harczában annak a kis csapat székely iparosok, kik közül *hatnak* arczképét azért adta kezemhez a „Történelmi Lapok“ szerkesztője, hogy ismertetés irjak róluk. Negyvenhárom éve, nem láttam őket s hű arczképeikről mégis rá tudok emlékezni, kivált Turóczi Mózes, Kovács András, Bene József és Paizs Antal arczára. Üdvözlöm őket bajtársi szeretettel. Isten tartsa meg mindnyájukat erőben, egészségben még sokáig!

Szabó Sámuel,
volt tüzér főhadnagy.

A képén levő munkás honvédek rövid ismertetését még a következőkben adjuk.

Turóczi Mózes százados, Kézdivásárhelyen 1813. jan. 20-án született. Rézművességgel és gazdasággal foglalkozott 48 előtt. Ma gazdasági és cséplő-gépekkel gépeltet és gazdálkodásból él. A 80 éves ember ma is rendithetetlen hive és elnöke a 48-as pártnak.

Bene József hadnagy. 1815. febr. 15. Kézdi-Vásárhely. Kezdetben a Dobay századánál szolgált, onnan azonban, mint asztalost és üvegest, Szász-Hermány mellől a gyárhoz rendelték, hol gyutacsot gyártott, gépeket készített s a gyár vezetésénél működött tisztii ranggal.

Kovács András alhadnagy, Háromszék Dálnokfalva 1822. jul. 16. A szabadságharcz előtt már bejárta Budapestet, Pozsonyt, Temesvárt, Aradot, Kolozsvárt, koci- és gép-

A székelyföldi ágyuöntő-műhely vezetői és munkásai

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pais Antál József
kerkes segéd
az ágyu gyárban
Sátróczy György

Turoi Mózes
ágyu-öntő gyár vezető
munk. felügyelő

Kovács András
ágyu-öntő gyár vezető
osztály vezető
(Klinglein)

Bene József
Gyulato Gyáros

Klinglein
József
lőpor
gyáros

gyárakban dolgozva. 1848-ban egész télen táborban volt, az ugynevezett szemeriai és sz.-királyi erdőekben. A háromszéki, kökösi hidnál ütközetben is vett részt, égés és lövés sebet kapott.

Az ágyu felszerelésnél a saját szerszámával kezdett dolgozni, a vas-munkáknál munkavezető és felügyelő volt. Mikor a muszkák Kézdi-Vásárhelyre bevonultak, ő is menekült az erdőkhöz. 3 napig bükkfa „lapit“ evett, így jutott Törökországba. Most mint vagyontalan gépész és kovács keresi kenyerét. Három gyermeke van a 70 éves bajtársnak. A legfiatalabbik 3 éves, a legidősebb pedig 7 éves. Jele ez annak, hogy a székelyföldön későbbre vénülnek meg az emberek, mint másutt.

Tóth József őrmester. 1821. márcz. 5. Kézdi-Vásárhely. 1848. okt. 1-től 1849. jan. 24-éig dolgozott a salétrom-gyárnál, mint őrmester.

Künglein József idősb. tizedes. 1817. nov. 19-én

Nagyszében. 1848-ban tanította az őrséget. 1849-ben megsebesült Szász-Hermánynál. A 10 zászlóaljban, mint tizedes szolgált, kitüntetésül koszorút kapott. Sebesülése után szakadatlanul az ágyugyárban dolgozott.

Paizs Antal. 1828. jan. 27. Háromszék. Futásfalva. Mint kerékgyártó 1848. tavasztól 1849. szept. bavaig szolgált a Gábor Áron ágyugyárát. Pitter százados vezctése alatt mint honvéd is szolgált.

*

E kép keletkezésére, muzeumunk egyik rendezőjének, *Sipos Károly*, székelyföldi származású kolozsvári kereskedőnek támadt eszméje. Ő egyik székelyföldi kirándulása alkalmával össze is gyűjtötte az ágyugyár még élő embereit s lefényképezette. Mindeniknek a kezében az „1848—49. *Történelmi Lapok*“ Kossuth Lajos emlékére kiadott 17—18. ünnepi száma van.

T Á R C Z A.

A „Félistenek“ menedékháza.

(A budapesti honvédmenház.)

Édes bácsi: hiába sarkal, ma már nem tudok önnök tiszta, éles körvonalu fotografiát készíteni a menedékházzól.

Pereg az idő. Közel három hónapja, hogy csak úgy bepillantottam oda, egy félórára. Azóta a sok baj lemosta a színeket, s csupán körvonalak azok, a mivel alább szolgálak.

Okt. 8-a volt. Lombhullás ideje. Mind a mellett kellemesen lepott meg a fákkal beárnyékolt tágas parkszerü udvar, mely a sétára és kellemes szórakozásra kiválóan alkalmas és a melynek közepén van a palotaszertü emeletes épület, a *honvédek menedékháza*.

Az épület homlokzatán ott vannak azoknak a vármegyéknek a czimerei, a melyek hozzá járultak a menház építésének költségeihez.

Fájdalom, nincs meg mindeniknek a czimere, pedig nem lenne szabad hiányozni egynek sem.

Még szemügyre sem vehettem jól az épületet kívül s már egy olyan látvány tárult fel előttem, a mi kellemetlen benyomást keltett.

Olyan milimári féle, deszkailésü durva szekérre fektettek egy beteg honvéd bajtársat. Nagyon rosszul nézett ki és fájdalmasan nyögött. Nehány bajtárs részvétellel fogta körül a kocsit s vigasztalta a beteget, hogy majd nemsokára visszatér egészségesen.

Egy néhány menedékházi férfi szolga buta, közönbös arczezal és suttogó szóval annak a véleménynek adott kifejezést, hogy nem látja meg ez az öreg többé a menedékház falait. Két asszony igaz részvétellel volt az öreg iránt, egyik fel is ült a bakokra s a szegény honvéddel elhajtattott. A beteg, a midőn a kocsi elindult, kezével bágyadtan intett bucsút a bajtársaknak, reájuk s a menedékházra olyan fájó tekintetet vetett, a mit nem tudnék elfelejteni soha.

Ez a szomorú jelenet, mielőtt még beléptem volna, megmagyarázta nekem, hogy ebben az épületben *kórház*, vagy betegek számára berendezett szoba *nincsen*.

Bevezettek a parancsnok szobájába, mely az emeleten van.

Cserey Ignác ezredes betegen feküdt. Mind a mellett fogadott és nagyon szívélyesen beszélt el érdekes dolgokat a honvéd menedékház s a szabadságharczi események egyes részleteit illetőleg. Cserey parancsnok megnyerő modoru, tiszteletet parancsoló külsejü férfiü. Még betegségében sem látszik meg rajta a 86 évnek sulyos terhe. Társalgása kellemes, előadása a nagy napokra, vagy a napi eseményekre vonatkozólag ment az öreg kor minden legkisebb fogyatékosságától. Kérlette a szolgálatot tevő tisztet, bemutatott s felhivta, hogy a menedékházat velem ismertesse meg

Bejártam azután az emeleti és földszinti részeket. Majdnem kivétel nélkül mindenki látott már kaszárnjai berendezést és így az egyes szobák bebutorozásának ismertetését mellőzöm. Minden szobában 6 ember van elhelyezve. A szobák szükek; egyik sor ágy a vaskályha mellé szorul, az abban fekvő aggastyánok izzadnak. A másik sor az ablakok mellé szorul, az azokban nyugvók pedig dideregnek a hideg miatt.

Czélszerütlenül van építve ez a hatalmas nagy épület a menedékház szempontjából minden tekintetben. Az építők azzal sem vetettek számot, hogy magára áll ez a ház, kiteve minden oldalról a kemény hidegnek s a szélnek. Ennek megfelelőleg a külső falakat nem építették elég vastagon.

Szemlelközben megfigyeltem az öreg honvédeket abból a szempontból, hogy mivel ölik el az időt. Megfigyelésem nyomán, ha kiterjeszkedhetnék arra, érdekes dolgokat tudnék elmondani. A menedékháznak most néhány pincze-szobáját is lakásnak rendezik be 4—4 lakóra. Lent a földszinti részen vannak a tisztok s a honvédek éttermei; odább a konyha, a hol óriási edényekben izletes és tápláló ételeket készítenek a honvédeknek.

Mindenütt rend, mindenütt tisztaság uralkodik; az ember csak azzal a nyugodt megelégedéssel nem találkozik, a mit vélt, és a mit óhajtana találni. Sajátságos, hogy a benn levő honvédek ki kíváncsoznak a menedékházból, a kivn levő szegények pedig minden áron oda bevágynak. Pedig nehezen lehet bejutni, mert el van foglalva minden hely és a bennlakó szegény honvédeknek még az a szerencsétlenségük is meg van, hogy egyiknek sincs Amerikában gazdag nagybátyja, ki után örökölve, felcserélhetné a szegényes és nyomoruságos menedékházi

életet, kényelmesebb és megérdemlett jóléttel. A künn levőknek várni kell tehát mindig, a míg benn hely ürül.

A menedékházból eljőve, a központi bizottság elnökénél óhajtottam tisztelegni. Ebből a czélből utasítottak az országházban levő orsz. kezelő-hivatalhoz. Csak az előszobába mentem be, a másik szobában nagyon hangosan, mint a hogy nálunk veszekedni szoktak, tárgyaltak több rendbeli segélyezési ügyet. Be sem mentem, hanem siettem az elnök erzsébettéri lakására, a hol megtudtam azt, hogy a fő- és székvárosból egy időre eltávozott.

Szemléltő.

Kolozs mezőváros a forradalom alatt és után.

Felvilágosítás a Szabadságharcunk cz. könyv 300 és 320-ik lapjára.

E sorok írója 1847-ik év végén telepedett át Háromszékről, Dálnok születési helyéről *Kolozsra* s ott a szabadságharc alatt, mint tiszti ügyész szolgált, s mint ilyen a mondott czimű munka 300 és 320-ik lapjára saját tudásomból a következő felvilágosító észrevételeket kívánom tenni.

1-ször e város a helybeli sóhivatali tisztség és értelmiségünk közreműködésével 1848-ban két század nemzetőrséget alakított magyar és oláh polgárokból egy nemzetőrségi őrnagy felügyelete alatt, ki felügyelte a szomszéd faluk Györgyfalva s más faluk nemzetőrségét is. Az első század kapitánya volt városi tanácsos *Zabulák Tivadar*, hadnagya én. A második század kapitánya volt sóbányatiszt néhai *Albert Antal*, hadnagya *Winkler Frigyes* kamarai orvos, Kolozsmegyének mocsai járásorvosa. Őrnagy a helyi sóbánya-hivatal főnöke, már néhai *Henehárd József* francia eredetű lelkes, hű hazafi. Ezen két századdal részt vettünk a *szamo-újvári* csatában Urbán ellen a Baldácsi vezérlete alatt Kolozsvárról jött gyalog és lovas csapatokkal, kik ágyúval is el voltak látva. Mi első nap estére Bonczhidára értünk s ott háltunk, másnap Székvárosát is érintvén, az ottani nemzetőrség is hozzánk csatlakozott. A völgyben, a Szamos északi oldalán az ágyuzás és csatározás elkezdődvén, mi is leszáltunk a délfelőli hegyről s beindultunk a városba a nagy hidhoz. De a tulsó oldalról kezdett Urbán felénk is ágyuzni, mire ottani csatárláncunk visszavonult s mi is vonultunk a malmok s bokrok közt elvezető nagy országut felé, hogy csatlakozhassunk a főserereghez, mire kényszerített az is, hogy az osztrák lovasság nyomult utánunk lándsákkal fegyverkezett nemzetőrségünkre; alig menthettük meg századosommal néhányan zászlónkat, mihez nagy részben hozzájárult őrmény nemzetiségű zászlótartónk leleményessége. Itt e mellékutvonalon vagdalták a földre a székvárosi katolikus papot, szerzetest. Minket kik nem tértünk félre az utból a bokrok közé, az aranyosszéki határőri székely huszárok mentettek meg az osztrák lovasoktól. Azon nap éjjelén a főserereg visszavonult Kolozsvárra, a kikkel én is mentem. Tudva van, hogy az Urbán serege is csakhamar követte a magyar sereget, de Szamosfalva végén reá lövöldözött a magyar sereg, mire az osztrákok visszavonultak; néhány nap elteltével gr. Mikó és Groisz polgármester közvetítésükkel capitulált Kolozsvár, s a magyar sereg Csucsra felé kivonult, sok magyar földesur menekült el.

2-ször Kolozs mezőváros az agyagfalvi székely nemzeti gyűlésre két követet küldött. Engem s Pethe András most is élő nyugalmazott polgármestert; mindketten született székelyeket. Azon éjjel, mikor *Csapó-Radnot* falu körül csatáztak az oláhok a hat főből álló Kossuth-

huszár csapattal s az aranyosszékiekkel, mi azon éjjel Maros-Ludason háltunk, reggeli átutazásunkor láttuk nyomát küzdelmeiknek.

Hazafias tette volt a kis városnak továbbá az is 3-szor, hogy a helybeli sótiszttség védelmire ott tanyázó egy szakasz gyalog katonaságot lefegyvereztük, egyfelől azért, mert oláh- és osztrák érzelműeknek találtuk; másfelől azon bosszuságunk miatt, mert fegyvert nem kaptunk indokolt kéréseinkre sem N.-Szebenből, sem a királyi biztostól. E néhány fegyvert kiosztottuk érdemesebb intelligens nemzetőreink közt, hogy zászlóink védelmére legyenek, szuronyos fegyverek, pisztolyok és vadászfegyverek mellett.

4-szer az, hogy egy 50—60 darabból álló mén- és remonda-lovakat letartóztattunk s azokat a királyi biztos kezére adtuk a megtámadott haza védelmére. Ugyanis ezen lovakat Deés és Rettegről az ottani méntelepi császári parancsnokság jórészt a N.-Szebenből kapott rendeletre a mezőségen át kikerülve Kolozsvárt, Tordát N.-Szebenbe szándékoztak csempészni. Ez utjok Kolozson keresztül esett, s biztak a cs. k. sótiszttségbe is, nálunk háltak s lovaik éllemeztek a város által s podgyászszekereik is ott háltak s helyettök fuvaros szekereket kértek. Megjegyzem, hogy volt a személyzet közt magyar tiszt is, ki magyar hazafias érzelmű volt. Mi azon éjjel külön futárral jelentést tettünk *br. Vay* kormánybiztoshoz Kolozsvárra, honnan másnap reggel Kossuth-huszárok érkeztek meg, a lovakat lefoglalták s Kolozsra beszállították. Ennek megtörténte után egy néhány ökörszekeket rendeltünk az ott maradt személyzet s podgyászaik számára, s beszállítottuk a mezőség egyik falujáig.

Hazafiai tetteinknek meg is adta városunk az árát a forradalom leverése után. Ugyanis volt ott a sóhivatalnál egy Málek nevű almázsameszter, ki N.-Szebenben az árvaházban nevekedve, ott meg is nősült s ez időben Kolozson hivataloskodott. Ez osztrák érzésű ember ismerőse volt azon cs. kir. gyalogsági századosnak, kinek századához tartoztak azon közlegények, kiket mi lefegyvereztünk. Mihelyt Moldovából hazaérkeztek e katonák Kolozsvárra, ő is azonnal bement oda s feladta városunkat Raab kapitánynak, ki Kolozsvárnak főbírája s polgármestere is volt az absolutismus kezdetén. Ezen kapitány ur 1849. év nyár végén kiszállott háromszáz gyalog katonával, s egy *beszegzett ágyúval*, mint mumussal a polgárság megfélemlítésére. Összehívatta a 12 tagból állott tanácsot, az intelligenciát s ott tudatta a polgármesterrel, hogy tizezer forint büntetési pénz fizetésre itéli a várost s a legénységet élelmezni köteles a szálláson kívül hus, bor és főtt étellel addig, míg e pénz lefizetetik. Ennek ellenében felhoztuk, hogy ennyi pénzt kifizetni képtelen a város, mert erősen elszegényedett, a muszka által behurczolt marhavész ezer darab marháját pusztította el. Szinte tizezer forint magyar bankót szedett be a tanács hivatalosan, s csaknem három évi adó-hátraléka van; ezen kívül a Kolozsvárra beszállított 50 szekér széna és sok zab is a császári katonaság kezébe került. S egyik tanácsos ezek után azt ajánlotta a kapitány urnak az ő egyszerű felfogása folytán, hogy a követelt sarcba tudassék be a Kossuth-bankó és az elhullott marhák ára, mert e károsítások a kormánytól eredtek.

Ezen rendelet kiadása után oly furcsa események történtek, melyek megérdemlik a feljegyzést. Ugyanis a kapitány ur s tisztjei Malek uron kívül senkivel sem érintkeztek, ott lakmároztak. De Malek ur nem győzte az etetést, itatást, s arra az ötletre jöttek, hogy a városi uri házigazdákra parancsoljanak rá, hogy ez ebédvel, amaz vacsorával lássa el őket. Ezt a rendet néhai Sebes-

tyén Antal plebánusnál kezdték meg. Az alatt engem s néhai Farkas Lajos ügyvéd kollégámat Urbán ezredeshez küldtek, kérni őt, hogy ha el nem engedheti a kirótt nagy sarcz büntetést, legalább szállítsa le, mert e város népe a király szolgálatában áll, mint sóvágó. egy része szegény földmives, kivannak merülve. Azonban ő nem engedhetett a *Wolgemuth* kormányzó engedélye nélkül; de annyit megnyertünk, hogy információra kiküldte kérényünket a kapitány urhoz néhai Groisz Gusztáv ur ajánlatára is. No ezután vége lett a parancs szóra való ebédeknek Maleket körülvettük, elvittük tőle az ott szállásoló kapitányt s hadnagyait, s máshová szállásoltuk, volt eszem-iszom ingyen s eredménye az lett: hogy a tiz ezer pengő tizezer váltó forintra szállítottatott le, azaz négy ezer pengő forintra s ezen kívül a katonaságot is kevés idő múlva elvitték. Ez alatt egy örmény marha kereskedőtől pénzt akarván kölcsönözni, ő csak *almási*-féle bankóval biztatott, melyet mi még akkor nem ismertünk s mustrául különféle ily bankókból átadott 30 frtot hogy azokat bemutatva Kolozsvárt az Urbán kanczelláriáján, kérdezzük meg, hogy ily pénznemeket elfogad-e? Az igenlő választ postán meg is kaptuk; de a pénzt nem küldték vissza, ott veszett örökre. Ilyen formán jártunk Kolozsvárt én és Farkas kolléga is, midőn Tordán Veres Lajostól és egy örménytől felkölcsönözött pénzt számba adtuk az Urbán kanczelláriáján. Ugyanis a sok ezüst tallérok, ezüst huszasokat egész nap leolvastva számba adtuk s erről egy nyugtát kívántunk adni, melybe elő volt sorolva, hogy hány darab tallér, ezüst huszas, félhuszas, bankó és rézpénz, összesen hány forint adatott át, s ezt jelentésünkhöz csatoltuk. Mikor a pénz befizetésről Urbántól a tudomásvétel megérkezett, épen képviselő gyűlésünk volt, s vádolni kezdték a Tanácsot, hogy miért nézi el az ily csalásokat s engem is gyanusítani kezdték, mert az értesítésbe az volt, hogy 30 frt hiánnyal vette át Urbán a kirótt pénzt, melyből ezüst huszas és félhuszas ennyi, meg ennyi hiányzik s ezt pótoljuk utána Erre én kértem a nyugta előmutatását a tanácstól, mit meglátva, a katonai eljárás ellen kelték ki s követelték a feljelentést N.-Szebenbe. Mi eszélyességre, óvatosságra intettük a képviselőket, hogy a dühös katonai kormánynak ne adjunk ürügyet e néhány forintért az üldözés és bosszuállásra: fizessük meg ez elveszett pénzeket. El is fogadták a város atyái ezen határozatot a kényszerhelyzet okán.

Végre a baza oltárára tett adakozásunkat illetőleg ki kell emelnem 5-ször, hogy a szegény polgárság sok gabonát adakozott, melyet pénzze téve, beszolgáltattunk, ezenkívül adótisztek pénzt adakoztak a tehetősebb polgárokkal. Névszerint ottani nagybirtokos és országgyűlési követ id. *Topler Antal* nemesak ezüst toku kardját, hanem *Böjthi* kormánybiztos kezére általam husz tallért adakozott, melyet én vittem utalványa mellett a kir. adóhivatalhoz.

Szintén felemlítést érdemel, hogy város polgársága a debreczeni országgyűlés április 14-én detronizáló határozatát is *kimértük ünnepélyesen hirde'ni* a vidék s városnépe előtt, melynek szinte fele *oláh*, a város alsó végén levő Sós-rét nevű téren, melyet el is kereszteltünk *Szabadság ter'nek*. Az ottani egyik *oláh pap is üdvözölte* e napot, s minden harmadik szava a német járom szidása volt s örvendett, hogy ettől megszabadultunk a magyar testvérek vitésége folytán. Én ezen s más eseményeket a néhai Ocsvai lapjában *) s más lapokban is közöltem *Székelvándjati* név alatt, mint kolozsi levelező. Ezt igazolta Kővári is egy felolvasása alkalmával az *Erdélyi Irodalmi Társaság* egyik gyűlésén.

Én már 80 éven túl vagyok, reszketnek kezeim s szemeim gyengék s irályom még gyengébb. Elnézést kérek.

Dálnoki Veres Sándor,
ügyvéd.

A vizaknai csatában megsebesültek szállító-csapatjának elfogatása.

Hogy a vizaknai szerencsétlen csata sebesültjeit Szász-Sebesben nagyrészen legyilkolták, az eléggé ismeretes a már eddig közrebocsátott adatokból, de hogy e sebesülteket szállító csapattal mi történt: azt eddig sehol sem olvastam. Ép azért hasznos szolgálatot vélek tenni, ha azt *Schön Vincze* feljegyzései s részben szóbeli közlései alapján, ki ebben, mint tüzér résztvett, a közönség tudomására juttatom s így alkalmat adok arra is, hogy bővebb felvilágosító soraival mások is esetleg hozzájárulhassanak.

Az említett szerencsétlen csata után, így szól, hol több bajtársam elesett, kiknek nevére, kivéve egy Schönfeld Moricz nevű izraelita honvédet, mely név véletlenül emlékezetemben megmaradt, nem emlékszem Csapatunk Szerdahelyen éjszakázott, mi pedig két ágyu s körülbelül 150 ember fedezet mellett Adorján tüzér főhadnagy parancsnoksága alatt a sebesültek és betegek málhás szekereken való elszállításával bizattunk meg. Feladatunk volt, hogy ezeket M.-Országban biztonságba helyezzük, de csak szinleg, mert ezen elkülönítés tulajdonképen való célja még az is volt, hogy a Gy.-Fehérvárt megszállva tartó ellenfelet tévútra vezesse. Éjjel 12 órakor érkeztünk Szász-Sebesre, hol első teendőnk a lakóságnál az ellenség felől kapandó hír szerzés volt. Egy szász elbeszélte, hogy az nap Gyulafehérvárról két ágyuból és kellő fedezetből álló ellenséges csapat járt ott kémszemlére, de semmi gyanust nem tapasztalva visszatért, s hozzá tette, hogy reggel valószínűleg ismét elfognak jöni, mert így történt ez mindennap. Ágyuinkat, puszkaporos málhás szekereinket egy őrs visszahagyása mellett a piacra állítottuk fel, a legénység elszállásoltatott.

Penics György tizedes, Harkányi András tüzemester és én egy szállásra jutottunk, hol gazdánk étellel, itallal bőven ellátott, mire fáradt tagjainkat nyugalomra helyeztük.

Gazdánk, egy jobb érzésű szász, igen nyughatatlan volt és mintegy felettünk örködni látszott. Időnként egy férfi cseléd féle jött hozzá, kivel suttogva értekezett, hogy miről, nem tudom, de valószínűleg hirszerzője volt, nem sokat törődöttünk vele, mély álomba merültünk.

Egyszer csak gazdánk felráz s jelenti, hogy a városban puszkalövés hallatszanak, kért, hogy távozzunk csapatunkhoz, nehogy az ellenség itt megleljen. Rögtön felöltözve, ágyuinkhoz siettünk, hová a többi legénység is gyülekezett. Itt csakhamar megtudtuk, hogy nem az osztrákok jönek, hanem honvédeink az oláhokkal összetűztek s innen történt a lövés. A kis csete-pate rövid ideig tartván, lakásunk közel volt, felöltözve tovább aludtunk.

Hajnál felé gazdánk megint felriasztott, ijedten jelenté, hogy a városon kívül ágyulövés halatszik. Rögtön a kapuba siettem, hol már láttam, hogy az ellenséges lovasság málhás szekereinket kutatja. Az ablakokból élénk puszkatűz kezdődött, melyet az ellenséges indulatu lakosság lövöldözött gyülekezni akaró honvédeinkre. Rövid ideig haboztam, hogy elhagyjam-e a házat, vagy sem, aztán két bajtársamat is beakartam várni, de azok nem jöttek. Sebes futással szeltem

*) Honvéd.

át a piacot a város kapuja felé tartva, azon kapufelé, a melyen azelőtt való nap bejöttünk. Leirhatatlan volt itt a zür-zavar. Ember, ló, szekér egycsomóba összetorlódva nem tudtak mozdulni. Látván, hogy gyalog nehezen haladhatok, egy mállás szekerre ugrottam fel, hol már egy honvéd ült. Ezalatt a puska-lövegek folytonosan csapkodtak be mellettünk, itt-ott ölte és sebesítve. Mellettem ülő bajtársam is egyszer feljajdul, balkarját lövés érte s iv alakban patakozott vére. Sebét úgy a hogy hirtelen bekötöttem s miután szekerünk a tolongásban fenakadt leugrottam s gyalog folytattam utamat ki a kapun, hol mindenki sietett, a lőtávolságból kijutni. Egy lovasított tüzer két lovat vezetve ért vágatásban utól; egyikre felugorva a menekülők élére végtattam, hol többek segélyével végre sikerült csapatunkba némi rendet hozni s visszavonulásunkat rendesebben folytatni. Az eddig elbeszéltek a hajnal félhomályában folytak le; de nemsokára világos levén, Szerdahely felől nagyobb csapattestet vehetünk ki felénk közeledőben. Eleinte ellenségnek tartottuk, de hamar meggyőződünk, hogy az a tegnap elhagyott főcsapatunk, mely Bem vezérlete alatt Szerdahelyen tartott pihenő után korán reggel Szász-Sebes felé utnak indult.

(Vége köv.)

Halálozások.

Honvéd-egyleteket, munkatársainkat s lapunk barátait kérjük: a halálozásokról sziveskedjenek egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről esetre beküldeni.

Arkosi Benkő Elek földbirtokos, volt 48-as honvédhadnagy, Alsófehérvármegye törvényhatósági tagja decz. 6-án 23-án életének 60-ik évében M.-Csucson meghalt.

Kun Albert emigráns halála. Konstantinápolyból írják, hogy decz. 20-án temették el a jerikói katolikus temetőbe Kun Albert 48-as honvédet, ki a szabadságharc kezdetén, 16 éves korában, önkéntesen állt be honvédek s számos ütközetet küzdve végig, a keleti emigráció tagjaival Törökországba menekült s ott találta meg második hazáját. A szegény sorsu árva gyermek nagy nélkülözések között s munkásság után lassankint Konstantinápoly egyik legtekintélyesebb kereskedőjévé emelkedett s a szultán udvari szállítója lett. Házában nem egyszer megfordultak: Türr és Klapka tábornokok és nemeskéri Kiss ezredes.

KÜLÖNFÉLÉK.

Aradi várban elítéltek névsora. Az aradi várban elítélt honvédek neveinek egészen újból átdolgozott lajstromát mellékeljük lapunk mai számához. Az október 1-én megjelent lapunkban közölt jegyzéket az ország különböző részeiből küldött és az aradi levéltárból szerzett adatok nyomán egészen újból dolgozta át lapunk lelkes és tiszteletre méltó munkatársa, a Ferencz József rend lovagja: Szentkatolnai Bakk Endre plébános.

A mű kiváló összeállítója a következőket írja e munkára vonatkozólag:

„... A karácsonyi ünnepekre ha elkészülhetne az aradi elítélt foglyok névjegyzéke, sok öreg honvéd-tisztnek örömet szerezne és másoknak is, kik kegyelettel s hálával viseltetnek a nemzet martyr kinokat és sanyarúságokat szenvedett dicső egyénei iránt.

Én bámulom, hogy szegény honvédeink hogy voltak képesek kiállani annyi viszontagságot!?

Azért névjegyzékek s viszontagságaik összeírásában entuziált vagyok.

Ebből kifolyólag irtam „A Nagyszebeni Zárdabörtönök 1849—1850“ című idezárt szerény cikkemet is, mit az 1848—49. Tört. Lapok hasábjain kiadni legyen szabad kérem. Sok jellemző van az egyszerű leiratban az azon időbeli viszonyok és események megismerését véve.

Az erdélyi atyafiaknak igen jól fog esni, hogy az ő martyraik és confessorjaikról is megemlékezünk.

Ha Isten megtartja életemet, szeretném, hogy az Erdélyben elítéltek s fogságot szenvedettek névjegyzékét is kiadjuk; e célra egy pár forintot is a fáradság mellett áldozni kötelességemnek fogom ismerni.

Üdvözlöm őszinte tisztelője:

Bakk Endre.“

*

Bármily áldozatba került is ez a második kiadás, mi örömmel hoztuk meg azt, hogy egy teljes munkát adhassunk végre az aradi elítéltekről. *Szükségesnek* láttuk mellékelve megküldeni ezt lapunk olvasóinak is, *mindenkinek tetszésére bizva*, hogy e külön függelék képező kiadvány nyomtatási költségeinek a részbeni fedezésére, ezért, az első előfizetési díj beküldése alkalmával 20 krt. beküldeni sziveskedjék. A munka gondos és nagy fáradságot igénylő összeállításáért pedig a mélyen tisztelt szerzőnek köszönetet mondunk.

Ujévi üd. özet megváltás a kolozsvári ereklye-muzeumnak. A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum kéri mindazokat, a kik jó indulattal, szeretettel és lelkesedéssel viseltetnek iránta, a kik szívből óhajtják azt, hogy ez az alkotásunk tárgyokban és a fenntartásra szükséges anyagi erőben a nemzethez méltóan gyarapíttassék, sziveskedjenek új évi üdvözet megváltás címén egy bizonyos összeggel járulni, vagy pedig új évi ajándékul ereklyét küldeni. Pénzadományul 10 krtól kezdve bármily összeget hálával fogad és nyilvánosan nyugtáz „Aranykönyv“-ében az ereklye muzeum A pénz az előfizetési összeggel egy utalványon beküldhető. Lapunk szerkesztősege az új évi üdvözet alap megkezdéséül 5 frtot tesz le, ez uton kívánva az ügy minden igaz barátjának, minden bajtársnak igaz szívből: *Boldog új évet.*

A gyűjtő-könyvecskék szives beküldésére kéretnek mind azok a tisztelt előfizelők, a kiknek részére a szept. 1. lappal könyvecskéket küldött az ereklye muzeum. A könyvecskéket, bármily csekély összeg került is be, kérjük beküldeni még ez év folyamán, hogy előfizetőink nevéül a könyv szelvényeinek 5 frt árat leirhassa az ereklye muzeum.

„Aranykönyv“ ivét lapunk e számához a feltorlódott nyomdai munka-halmaz miatt nem mellékelhettük.

Vasvári katonából hányan élnek? A Kolozsvárt alakított „Vasvári-Kör“ szervezeti szabályzatának egyik pontja az, hogy azok a honvédek, a kik a márcziusi napok ifju Demosthenesének, Vasváriának a csapatában, a gyalui havasokon lefolyt ádáz kimeneteli mariseli mézárásban küzdöttek, és jelenleg még életben

vannak, ha igazolni tudják azt, hogy tényleg részt vettek a havason lemészárolt szabadsághős vezetése alatti csapatában, a kör tiszteletbeli tagjainak a sorába iktatja és minden kötelezettség nélkül élvezik mindazokat a jogokat, a miket részükre a szabályzat előír. Ilyen honvéd az eddigi bejelentések szerint négy van életben; *Pethő Károly* hadnagy, lakik Kis-Borosnyón, *Schütz Sándor*, a volt bécsi halálfejes legiónak a tagja, lakik Kolozsváron, *Horváth József*, a ki a Vasvári-csapatban irodai szolgálatot tett, mint gyógyszerész, lakik Hidalmáson és végre *Kármol Samu* honvéd, lakik Abrudbányán. Ezeknek a honvédeknek, a mint a Vasvári-csapatban való működésük kétséget kizárólag igazolva lesz, a „*Vasvári-Kör*“ a tiszteletbeli tagságáról szóló oklevelet ki fogja állítani és czimükre megküldi.

Kérelöm a honvéd-egyletekhez és a fővárosban levő központi bizottsághoz. A kolozsvári országos ereklye-muzeum igazgatósága, valamint lapunk szerkesztő-bizottsága tisztelettel kéri a honvéd-egyleteket s a központi bizottságot, hogy minden a honvédugyet érintő körlevelet, vagy sokszorosított iratot, megőrzés és a dolog természete szerint egészben, vagy részben leendő közlés, vagy ismertetés végett az ereklye-muzeumba beküldeni sziveskedjenek. Az elküldést kérjük egyidejűleg teljesíteni más czimzetteknek történő elküldéssel, hogy ha szükséges még ideje korán közzé is tehessek. Ebben a tárgyban mi kérést intéztünk a központi elnökséghez is, a honvéd-egyletekhez is több ízben, legutóbb pedig szept. havában. A honvéd-egyletektől meg is kapja muzeumunk a sokszorosított kiadványokat, a központtól azonban még eddig sem a már rég kinyomtatott közgyűlési jegyzőkönyvet, sem más kiadványt nem vettünk kézhez, a mi arra e feltevésre enged következtetni, hogy leveleink valószínűleg vagy a postán elvesztek, vagy pedig megérkeztek ugyan rendeltetési helyükre, de közbejött akadályok miatt nem juthattak a közp. bizottság einöke: *Tisza László* kezeihez.

Kossuth szobra a nemzeti muzeumban. Egy bizottság mozgalmat indított meg, hogy a nemzeti muzeum számára közadakozásból elkészíttesse Kossuth Lajos szobrát. Ez a bizottság felhívást is bocsátott ki, melyben elmondja, hogy az egész magyar nemzet tetszésével találkozik, midőn megalakult, hogy Kossuth Lajos mellszobrának Aradi Zsigmond kitűnő szobrász hazánkfianál karrarai márványban diszes piedesztállal együttes, a nemzeti muzeumnak szánt megrendelhetése céljából e sorokkal a nemzet lelkes leányaihoz és fiaihoz forduljon támogatásért, adományokért a szobormű költségeire. Legyen az emlék az egész nemzet adománya. Az adományokat sziveskedjenek a gyűjtők és adakozók Kovács József orsz. képviselő urhoz, a szoborúgy pénztárnokához Budapestre (I. ker. Krisztina-utca 4. szám) küldeni. A felhívást Forneszk Sándor, Barcsai Kálmán, Bartók Lajos, Gracza György, Kaas Ivor, Kemény Endre báró és Kovács József irták alá.

Magyar száműzöttek lapja. A elevelandi Szabadság érdekes ritkaság — talán unikum birtokába jutott. A legelső amerikai lap ez, melyet a magyar emigráció tagjai számára szerkesztett Kornis Károly. „Magyar száműzöttek lapja“ volt az ujság czime s hetenkint egyszer jelent meg. 1853. október elsején adták ki az első számot. A lap természetesen sokat foglalkozott a hazai viszonyokkal, a legradikálisabb hangon tárgyalván ezeket. Akkortájt járta be a világot Koszta magyar emigráns esete, a kit Ingraham amerikai tengerészkapitány Szmírnában a Huszár osztrák fregat földézetéről szabadított meg. A száműzöttek lapja kimerítően foglalkozott a nevezetes esettel, megtaláljuk benne minden részletét.

A politika mellett sok szépirodalmi közlemény; vers, novella volt az emigráns ujságban, mely az Amerikába szakadt magyarok első egyesületéért, a newyorki magyar ápoló-egyletért is buzgolkodott. Freund E. volt az egyesület elnöke, Török Lajos a házipénztárnoka. A száműzöttek lapja nem volt hosszú életű, mindössze hat szám jelent meg belőle. 1853. november 30-án jelent meg az utolsó szám, melyben a szerkesztő jelenti, hogy kénytelen a lapot abbahagyni, mert csak 85 előfizetője van.

Szerk. üzenetek.

Bartók László Mvásárhely. A három vértanu emléke példát adó közlemény arra nézve, hogy más is írja meg, a körében levő elhunytak és vértanuk és azok emlékeinek rövid ismertetését.

Bányai György. A Prohaszky historia helyreigazítására vonatkozó sorait eltejtük. Kérjük jövőre aláírni mert csak így van hitele.

Bittera Béla 48—49. honvéd főhadnagy Gutor, Honfy (Pretner) tartozkodási helyére nézve most még felvilágosítást adni nem tudunk. Kérjük megjelölni azt a számot, a melyben neveit említve látta.

Boga Imre Aldoboly. Kis György historiáját és élményeit napirendre hozzuk.

Dr. Barla Gy. Brassó. A közleményeket besorozzuk alkalomadtán.

Bittera Béla főhadnagy, Pozsony. A képet az ereklye-muzeumnak átadtuk. A „Honvéd névkönyv“-ből mások is kimaradtak. De talán helyrehozzák a hibát a pótfüzetben.

Dekker Sándor. Sorai elintézése több időt kíván, tárgyalás alatt áll.

Imre Sándor. Derült jelenet a segesvári sáncz-munkákról. Kár, hogy a mi érdekes benne, azt kinyomtatni bajos. A Nagy Pista viselt dolgai nyomtatásban is elviselhetőbbek.

Imre Sándor. A levelet is a korrekurát is elkésve vettük kézhez. Mennyi hibával jelenhetett meg e miatt az a közlemény. Az utóiratot „Különfélék“ közt legalább kiadjuk.

Kenderessy L. Déva. Az okmányokat a muzeum leltárra vette.

Krudy Gyula. Az indítványok megkéstek. Egy negyedév sok idő még a mi lapunknál is. Pedig kár, hogy akkor nem közölhettük, a mikor napirenden volt. Levéltárra tettük.

Karsa Ferenc S.-A.-Ujhely. Levele nagyon érdekes, mert sok igazságot tartalmaz. A cikket közölni fogjuk. Azokat az Emlékiratokat mégis szeretnők ha muzeumunk megőrizhetné.

Molnár József Halmi. Nagyon igazságtalan velünk szemben a miatt, hogy közleményét, mely teljes átdolgozást igényel, még sorra nem vehettük. Kérjük legyen egy kis türelemmel, hisz kijön a pétervári eseményeknek is a száma. Ezredesek is vártak közleményeik kiadásával évnegyedeken át türelemmel. Az igazi honvéd „egész borzadással“ nem retirál meg oly hamar.

Nyarády Dénes D.-Szentmárton. Eltettük a Kossuthra vonatkozó iratok közé szept. 11. küldeményét. Ha van benne értékes dolog, ott mindig megtalálja a történelem.

Osváth Imre. „Az magyarok eseményei Erdélybe, 1848. és 49-be“. Most borotválják, fésülik Ha kiálja, jönni fog.

P. Gy. Örvedünk, hogy Erzsébetvárosban mozgalom indul s óhajtuk, hogy az ottani hazafiak ereklyék gyűjtése érdekében tegyenek is valamit. Avedik esperes levelét elolvastuk.

Rác János Felsőbánya. Hej pedig szerettük volna a dobos képét és a Görgei levelét megkapni. Üdvözlét.

S. D. Dobay József és Vendrei Ferenc régi bajtársak jelenlegi tartózkodási helyét nem tudjuk.

S. Gy. Kolozsvárt. Kár volt önnek üzeni P.-val. Megkímélt volna attól, hogy ezen a helyen megmondjuk önnek, hogy üzenetére a feleletünket a mult szám 242. oldalának második hasábján felül elolvashatja.

Szlavik János főágyus Kutyfalva. A kolozsvári 3 fontos ágyú-űteg dolgára vonatkozó közleménye napirenden van.

Tóth Sándor Szatmár. Budavár bevételére az adatokat vettük.

Ugron K. A beküldött egyik közleményt épen lapunk egyik munkatársa Veress Endre írta. Megjelent dolgokat nem közlünk. Van elég kézirat soron. A felhívást a kiadóhivatal küldte, 2 frt a hátralék. A még itt levő régi gárda tagjai szives üdvözlötüket küldik.

Vajasdi L. A beküldött dolgok között felhasználhatót is fogunk találni.

Az 1848-49-iki hírlapok.

(Hiányzó és felesleges példányok hirdetése.)

A kolozsvári orsz. ereklye-muzeumban a szabadságharczi időben megjelent hírlapok rendezés alá vétettek. Az egyes lapok hiányzó számainak kiegészítésére fölkérjük az érdeklődő közönséget, hogy ez által muzeumunk teljes évfolyamok birtokába juthasson s a nagy napok emlékeit ez uton is megőrizhesse az utókór számára. Muzeumunk, a kiegészítést, mint adományt hálával fogadja, esetleg az egyes beküldött számokért készségesen megküldi a duplumok bármelyik számát, avagy kívánatra kabinet nagyságú vagy ennél nagyobb történelmi képeket.

„Kossuth hírlapja“ 1848-ik év folyamából hiányzik: a 9. 10. 11. 15. 1. 21. 22. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 60-tól 77-ig, 86-tól 120-ig, 122. 124. 125. 128. 129. 131. 133. 135. 137. 140. 141.

Duplum: 132. 127. 147. 142.

„Közlöny“ 1848. évfolyamából: 122. 123. 145. 147. 150. 151. 152. 153. 155. 156. 157. 158. 161. 162. 163. 164. 165. 168. 169. 172. 173. 174. 176. 177.

Duplum: 1-től 25-ig, 26-tól 90-g, 92. 95-től 109-ig, 110-től 115-ig, 116. 119. 143. 144. 159. 160. 163. 167. 170. 171. 178. 180. 182. 185. 190-tól 197-ig, 199-től 202-ig.

„Közlöny“ 1849. évfolyamából hiányzik: a 162-től a lap megszűntéig.

Duplum: 11. 5. 41-től - 63-ig, 65. 66. 68-tól - 77-ig, 80-tól - 84-ig, 88-tól - 96-ig, 98-tól 145-ig.

„Alföldi Hírlap“ 1849. évfolyamából hiányzik: 1-től - 35-ig, 37-től - 41-ig, 42. 43. 46. 47-től - 50-ig, 51-től - 55-ig, 65. 66. a lap megszűntéig.

Duplum: 59. 63. 62. 60. 41. 64.

„Ellenőr“ 1848. évfolyamából: 5-től - 63-ig, 64-től a lap megszűntéig.

Duplum: 2. 32. 33. 45.

„Nemzeti“ (politikai hírlap) 1848. évfolyamából: 1-től - 46-ig, 47. 57. 58. 62. 79. 80-tól - 89-ig, 90. 92. 119. 120. 130. 132-től a lap megszűntéig.

„Március tizenötödike“ 1848. évfolyamból: 1-54-ig, 59-63-ig, 69-72-ig, 78-81-ig, 87-90-ig, 92-225-ig, 226. 228. 229. 231. 232. 233. 235, 236, 237. 240. 244. 246. 247.

„Március tizenötödike“ 1849. évfolyamból: 1-58-ig, 60-80-ig, 84. a lap megszűntéig.

„Nép Elem“ 1848. évfolyamából: 2-től végig.

„Pesti Hírlap“ 1848. évfolyamából: 1-53-ig, 55-227-ig, 230-247-ig, 249. 251-től a lap megszűntéig.

„Társalkodó“ 1848. évfolyamból: 1. szám: 3-tól - 15-ig, 17-23-ig, 27-től a lap megszűntéig.

„Erdélyi Híradó“ 1848. évfolyamából: 1-344-ig, 348-tól végig.

„Kolozsvári Híradó“ 1848. évfolyamából, 1. 2. 3. 7. 11. 12. 18. 21. 28. 30. 31-36-ig, 36-54-ig, 56-77-ig, 79-től végig.

Duplum: 17, 22, 23, 29,

„Köztársasági Lapok“ 1848. évfolyamából: 3-tól végig.

„Esti Lapok“ 1849. évfolyamából: 32. 41. 67. 72. 74. kívül mind.

„Jelenkor“ 1848. évfolyamából: 1-46-ig, 50-70-ig, 75-től végig.

„Honvéd“ 1849. évfolyamából: 1. 2. 3. 13. 19. 150. 162. 180. 183. 197. 198. 199-től végig.

Duplum: 9. 17. 18. 21. 23. 26. 25. 24. 27. 28. 29. 30. 33. 35. 34. 36. 37. 38. 39. 36. 43. 47. 46. 45. 44. 43. 42. 41. 40. 49. 48. 41. 41. 49. 43. 44. 42. 55. 52. 51. 54. 53. 51. 52. 50. 57. 59. 56. 58. 69. 60. 67. 69. 60. 61. 62. 63. 65. 64. 75. 73. 72. 70. 75. 74. 76. 77. 79. 79. 80. 87. 83. 92. 93. 94. 96. 95. 100. 102. 103. 108. 109. 118. 112. 121. 124. 128. 139. 138. 138. 132. 134. 145. 146. 148. 149. 147. 143. 146. 153. 158. 154. 157. 167. 169. 169. 165. 168. 174. 172. 173. 171. 172. 173. 170. 174. 175. 179. 177. 176. 185. 182. 181. 190.

„Hadi Lapok“ (megjelenve Csik-Szeredában) 7. számon kívül a többiek hiányoznak.

„Der Siebenbürger Bote“ 1848. évfolyamából: 1-81-ig, 83. 84. 85. 86. 88. 89. 132. 133. 138.

Duplum: 135.

„Der Siebenbürger Bote“ 1849. évfolyamból: 2-15-ig, 16. 17. 20-28-ig, 29-37-ig, 40-70-ig, 71-86-ig, 88-94-ig, 100. 111. 117. 120. 130. 138. 139. 141-152-ig, 161. 155. 166. 167. 175-179-ig, 181-től a lap megszűntéig.

Duplum: 22. 28. 31. 108. 116. 118. 125. 134. 162.

„Transilvania“ 1848. évfolyamából: 1-70-ig, 73. 82. 83. 84. 85. 92. 93. 95. 97. 98. 99. 101-től végeig.

„Kronstädter Zeitung“ 1849. évfolyamából: 1-5-ig, 19. 26. 29. 30. 31-46-ig, 49-66-ig, 68-tól a lap megszűntéig.

KÉPES CSALÁDI LAPOK

1893-ik év január hó 1-én

TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAMÁBA LÉP

a magyar művelt, de különösen a magyar női művelt olvasó közönségnek legkedvesebb lapja.

A „Képes Családi Lapok“ a magyar szépirodalmi lapok között legjobban el van terjedve

A „Képes Családi Lapok“ most lépett a 15-ik évfolyamába, mi eléggé bizonyítja, mennyire meghyerte e lap a magyar művelt közönség tetszését.

A „Képes Családi Lapok“ szellemi részét, a magyar irodalom legelső írói nyújtják. A szerkesztőség dr. Murányi Armin, dr. Tolnai Lajos és dr. Váradi Antal kezében van, a kik sem fáradságai, sem költségeit nem kímélnék, hogy a lap szelleme a művelt olvasók legmagasabb igényeit is kielégítse.

A „Képes Családi Lapok“ munkatársai sorában vannak a többi között; *Jókai, Mikszáth, Dolmány, Temérdek, Lantka, Tölgyesi, dr. Murányi Ernő, Csorba A., Pósa, Rudnyánszky, Beniczky Béja Lenke, Büttner Lina, Nagyvárad Mira, Kövér Irma, V. Vadl Karolina, Harmath Lujza, Hevesiné Sikor Margit,* stb. stb. hírneves írónk és írónőink.

A „Képes Családi Lapok“ minden számában legkiválóbb művészek rajzai és képei után kitűnő illusztrációkat ad.

A „Képes Családi Lapok“ minden számához legjobb írónktól egy regény teljes nyomatot ívét kapják az olvasók díjtalanul s így egy év alatt alatt 5—6 regény birtokába jutnak, melyekhez mindig díszes boríték is járul.

A „Képes Családi Lapok“ minden számában ügyesen össze állított sakrejtványok, apróságok és irodalmi ismertetéseket talál az olvasó; — s a lap előfizetőinek postájában a legszellemdusabb társalgás folyik az előfizetők között, végül:

A „Képes Családi Lapok“ minden kéthétben külön dívat mellékletet ad, a mely a női közönségnek minden más dívat lapot teljesen nélkülözhetővé tesz.

A „Képes Családi Lapok“ előfizetése egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1.50, a ki az egész évi előfizetési díjához 80 krt küld, 4 regényt, a ki félévi előfizetéséhez 40 krt küld, 2 regényt s a ki negyedévi előfizetéshez 20 krt küld, 1 regényt kap bérmentesen jutalmul.

Előfizetéseket az év hárminy napjától elfogad és levelező lapon óhajtsra mutatvány számokat bárkinek díjtalanul küld:

A „Képes Családi Lapok“ kiadó hivatala

Budapestben, Nagykörönd-utca 26. sz.

Ártalmas anyagoktól teljesen ment
és
vegytisztá folyékony szénsavval
készült!

SZIK (SZODA) VIZ

VALENTINI gyógyszerész
szik viz-gyarából,
Kolozsvárt, külmonostor-utca.

A szikviznek ezen legújabb gyártási módja az ipar terén a legfontosabb vívmányok egyikének tekinthető, minthogy **csakis ezen gyártási mód nyújt kellő biztosítékot a n. é. fogyasztó közönségnek egy minden tekintetben kifogástalan, vegytiszta, minden idegen káros anyagtól ment Szikvizet élvezhetni.**

E kitűnő és legszénsavdúsabb savanyúvíz a bort mindenkor csak javítja, az emésztést nagyban elősegíti, gyomor- és bélhurvoknál, tudor, hányinger vagy hányással, nemkülönb. lázas állapotoknál fellépő szonjuság csillapítására orvosilag rendeltetik.

Vegyileg megvizsgáltatott a helybeli kir. vegyikísérleti állomásnál, nemkülönb. a helyi m. kir. tud. egyetem orvos-vegytani intézetben és mindkét helyen Szikvizem minden tekintetben kifogástalannak találtatott.

6000 fűveg áll a n. érd. közönség rendelkezésére és kívánatra házhoz is szállítatik.

Kapható minden helybeli gyógyszer-tárban, cukrászdában, kávéházban, vendéglőben, fűszer-, csemege- és borüzletekben.

6 10—10.

HARANGÖNTŐDE

Alapított 1770-ben.

ANDRÁSÓFSZKY EPHRAIM

(Az 1885-iki budapesti orsz. kiállításon jurytag)
Több kiállításon első díjat nyert.

Kolozsvárt, a bel- és külmagyar-utca sarkán, saját házában.

ERDÉLYI ELSŐ SZABADALMAZOTT

nagy és kis harangok, valamint mindenféle rézárúk öntődéje, kutak, szivattyúk, tűzfecskendők, gőz- és vízvezetési szerelvények.

LEGNAGYOBB MŰHELYE

Ajánlja a főtiszt. papság, egyh. községek, azok gondnokai, valamint gyártulajdonosok figyelmébe a jelenkornak mindenekben megfélelően, legújabbban berendezett, az erdélyi részekben legnagyobb harangöntődjét;

az általa feltalált s a birodalom mindkét felében kir. szabadalommal kitüntetett, a harangnak vaskoronávali felszerelését, melynek előnyei, hogy a harang fogas ringón, ahhoz alkalmazott ágyon minden kenőcs nélkül mozog, az ütője — mely réz s így a harang oldalát nem gördözi — szik helyett szintén réz hengerre van alkalmazva, a harangozás az eddigi erőnek egy negyed részével eszközölhető és a legszebb hangadás eszközölhető elő.

Elvállalja mindenfajta harangöntését, úgy a legnagyobb mérotú, mint a legkisebb csengettyük zenésileg öszhangzó csoportjai felállítását, elhasznált, megrepedt harangok újraöntését, valamint régi harangok újbóli felszerelését könnyebb járásmód szerint;

mindennemű utcai, kerti kutak, tűzfecskendők készítését, valamint iskolai és vasuti csengettyük és harangok öntésére is — gyors szolgálat és jutányos ár mellett — vállalkozik. Kissebb fajta harangok raktáron készen vannak. Gőz és vízvezetési munkálatokat teljesít, szökőkutakat és villámhárítókat felállít.

Ugy vidéki, mint helybeli szakmájába vágó minden megrendeléseket gyorsan és pontosan, szolid és jutányos árak mellett teljesít. Árjegyzékeket és költségvetéseket ingyen és bérmentve küld.

